مولانا نجم الدین آخند زاده

د « النجم » په هنداره کښې

د « النجم » مؤسس دکتور سعید افغانی

Ketabton.com

دیانتی الهامه سلسله عاید نیمان سویدن

لیکنه اوټولوونه

امین الدین « سعیدی – سعید افغانی »

۱۳۹۶

www.masjed.se

(c) ketabton.com: The Digital Library

مولانا نجم الدین آخند زاده

د « النجم » په هنداره کښې

لیکنه اوټولونه:

امین الدین « سعیدي - سعید افغاني »

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب ځانګړتیاوې:

مولانا نجم الدین آخند زاده

د « النجم » په هنداره کښې

لیکنه اوټولونه : **امین الدین « سعیدي – سعید افغاني »**

تایپ او دیزاین: عزیز« سعیدی»

لومړی چاپ: ۱۳۸۷ هـ . ش (آلمان)
دافغان استراتیژیکو څېړنو مرکز او دحق دلارې کلتوري ټولنې له خوا

دوهم چاپ: قاهره

خپرونکی: د مصر په عربي جمهوریت کې
د افغانستان د اسلامي جمهوریت سفارت، فرهنګي څانګه

نیټه: (د وري ۳۰) د 1396 لېږدیز لمریز کال
د 1438 ق د ذوالحجة30 د (2017 د سپتمبر21)

نشراتي لړۍ: یو سل او دیارلسم (113) کتاب

amb.afghanistan@yahoo.com
saidafghani@hotmail.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیشگفتار

رساله‌ء *« مولانا نجم الدین آخند زاده د "النجم" په هنداره کښې »*، ده سال قبل توسط برادر گرامی الحاج دکتور امین الدین سعیدی فرزند رشید مؤسس و بنیانگذار هفته نامه‌ء «النجم » به مناسبت پنجاهمین سالگرد تأسیس آن هفته نامه، در یک فضای دور از میهن یعنی در جمهوری فدرال آلمان، از طرف "د افغان اســتراتیژیکو څیړنیز مرکز او دحق دلارې دکلتوري ټولنې" اقبال چاپ یافت و مورد استقبال گرم خوانندگانی که به مسایل فکری، ادبی وروزنامه‌نگاری علاقه دارند، قرار گرفت و دانشمندانی نظیر پروفیسور عبد الله بختانی خدمتگار و استاد حبیب الله رفیع نیز بر آن مقدمه نگاشتند.

اینک شصتمین سالگرد تأسیس آن هفته نامه فرا می‌رسد و آقای امین الدین سعیدي فرزند رشید مولانا دکتور سعید افغانی مناسب انگاشتند تا این رساله بار دیگر؛ اما در قاهره یا سرزمینی نشر شود که پدر دانشمندش نیم قرن قبل از همان " نجم المدارس" به قاهره آمد و سرانجام به مثابه‌ء نخستین افغان، حایز به اخذ درجه‌ء داکتری در فلسفه‌ء اسلامی، از دانشگاه مشهور جهان اسلام یعنی "ازهر شریف" گردید.

بخش فرهنگی سفارت افغانستان در قاهره افتخار دارد این رساله را که با نام یکتن از پیشگامان جهاد، مبارزه، دانش و عرفان سرزمین سرمدی ما افغانستان؛ یعنی مولانا نجم الدین آخند زاده پیوند دارد و همچنان یاد یکی از دانشمندان مشهور افغانستان دکتور سعید افغانی را نیز زنده می‌کند، به خوانندگان عزیز پیشکش می‌نماید، آرزومند است این رساله، مورد استفاده و استفاضه خوانندگان ارجمند قرار گیرد.

ومن الله التوفیق
فضل الرحمن فاضل
سفیر افغانستان در کشور عربی مصر - قاهره

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

مصلح او مجاهد ملا نجم الدین اخند زاده

لـیکـنـه او ټـولـونه:
امـیـن الـدیـن « سـعـیـدي- سعیدافغاني »
دافغان اســتراتیژیکو څـیړنو مرکز
اودحق دلارې کلتوري ټولنې مسؤل مدیر– جرمني

سـریـزه

د حق دلارې کلتوري ټولنه اود افغانستان استراتیژیکو څیړنو مرکز، در فرهنګي هلو ځلو په لړ کې یو هم د هېوادمذهبي، تصوفي او ستر مجاهد شیخ ملا نجم الدین «آخند زاده صاحب» لنډ ژوند لیک دې چې د « مصلح او مجاهد ملانجم الدین اخند زاده » ترعنوان لاندې ګرانو ، درنو وطنوالو او د « هډې صاحب » مینه والو ته یې وړاندې کوم .

د النجم جریده، هغه قلمي جریده ده چې پنځوس کاله (نیمه پیړۍ) مخکې زما د مرحوم پلار مولانا دوکتور محمد سعید « سعید افغاني » له خوا چې د « نجم المدارس » مدرس او بیا مدیر وه ، تأسیس او خپره شوه او په دریمه ګڼه کې داسې ولیکل:
« مونږ غواړو چه د نجم الدین آخندزاده صاحب په حقله څه ولیکو. که چاته دده د ژوندانه د حالاتو او دده د غزاګانو او دده د مأذونانو او مخلصانو په متعلق موثوق معلومات وي، هیله کوو چه په دغه لیار کښې مونږ سره معاونت وکړي .» او روسته بیا د آخندزاده صاحب په هکله مفصل معلومات خپاره شول.
دا جریدې چې یواځنې اصل یې زمونږ په اختیار کې دی، او د را ټولولو، تهیه ، ترتیب او نشر کارونه یې زما په غاړه اچول شوي وه. ما په پوره دقت او امانت داری دادی دا دنده بشپړه او تکمیله کړه، او په ډېرې مینې یې ستاسو مبارک حضور ته ډالۍ کوم.
د یادونې وړ ده چې په دې برخه کې؛ د وطن نامتو لیکوال او ملي شخصیت محترم پروفیسور عبد الله بختاني خدمتګار او همداسې د محترم استاد څېړندوی حبیب الله «رفیع » او محترم استاد فضل الرحمن « فاضل » د عالمانه لارښونو نه د زړه له کومې مننه کوم، او الله تعالی دې په خپل فضل او مرحمت؛ هغو ته اجر ورکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

همداسې د یادونې وړګنم چې زه دا مجموعه د خپل مرحوم پلار مولانا دوکتور محمد سعید « سعید افغاني » چې د اسلام مبارک دین او د سولې، ښه تفاهم او دخیر او سلم لپاره یې تر آخرنۍ سلګۍ پورې مجاهدت وکړ ، اهداء کوم او د حق تعالی نه ورته د دایمي سعادت هیله کوم.

امین یا رب العالمین
امین الدین « سعیدي ـ سعید افغاني »
د حق دلارې د کلتوري مرکز څخه
د دسمبر میاشت، د ۲۰۰۹ م – کال، جرمني – برول

(c) ketabton.com: The Digital Library

دپروفیسور عبد الله بختاني خدمتگار سریزه

گران وراره ښاغلي امین الدین « سعیدي »
د حق د لارې امین او په دنیا او آخرت کښې سعید و اوسې.

ډېر خوشحاله یم چه خپل فکر په کار آچوې، قلم چلوې، وخت په وخت خپرونې کوې، له وخت نه گټه اوچتوې او فعال یې.
ستا زیاترې خپرونې لنډې گنډې دي. حجم یې ورکوټی او معنا یې لویه وي. او خيرُالکلامِ ما قَل و دَلَ .

ستا د دغه ډول کارونو، درې سوغاتونه راورسـېدل، په مینه مننه!
د « النجم جریده » په دې کښې ډېر اهمیت لري، چه یو تاریخي فرهنگي خطي سند دې د چاپ له لیارې تاریخ ته سپارلی دی.

د مدرسې د خطي جریدې د اوو گڼو محتویات دې هم عیناً او هم په ټایپي توگه چاپ کړي دي . لوی کار دی او ډېر ارزښت لري.

ماچه وکتل، پنځوس کاله (نیمه پیړۍ) د مخه زمانه راته داعي شوه. ستا د اروانښاد پلار مولوي محمد سعید « سعید افغاني » نوراني ځیره مې مخې ته و درېدله . هغه د نجم المدارس مُدّرِس او سر مدرس وو. زه د « ننگرهار » د ادبي، ثقافتي میاشتـنۍ مجلې مسؤول مدیر وم.

کله به مو په هډه او کله به مو په جلال آباد کښې ناسته پاسته وه. د مدرسې او مطبوعاتو تر مېنځ مو روابط ټینگ کړي وو. متقابله همکاري، راشه درشه ، مشورې او مشاورې وې.

د « النجم » د جریدې تأسیس   د همدې همفکریو یوه نتیجه وه، هغه خبرې را   په زړه شوې چه ما ستا مرحوم پلار مـولوي صاحب ته وویل: د جریدې لپاره « النجم » مناسب نوم دی. دا به بیشکه د مدرسې د شاگردانو لپاره تربیتي او تشویقي پاڼه وي.

خو دې سره له تا څخه دا توقع هم په ځای ده چه (د دین ستوری) مولانا نجم الدین پکښې ښه وځلوې او دې کار ته د مدرسې استادان او شاگردان وهڅوې .
همداسې وشوو.

د جریدې دلومړۍ گڼې په سر مقاله کښې لولو : « . . . د ننگرهارپه ورځپاڼه کښې د مدرسې د منسوبینو تبلیغي خدمت هغه دی چه لیدل کیږي . . . اوس د النجم اخبار، سره د ټولو مشکلاتو ، مېنځ ته راغله . . . »

په درېیمه گڼه کښې بیا ((هیله)) څرگنده شوې ده: ((مونږ غواړو چه د نجم الدین آخندزاده صاحب په حقله څه ولیکو. که چاته دده د ژوندانه د حالاتو او دده د غزاگانو او دده د مأذونانو او مخلصانو په متعلق موثوق معلومات وي، هیله کوو چه په دغه لیار کښې مونږ سره معاونت وکړي .))

د څلورمې گڼې سر مقاله، بیا د نجم المدارس او النجم د مدیر په قلم د ((مصلح او مجاهد)) تر عنوان لاندی داسې پیلیږي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

((دغه عنوان لاندې غواړم چه د ملا نجم الدين آخند زاده صاحب سوانح ، چه په خپل وخت کښې زيات مصلح او د انګليسانو د استعمار په مقابل کې جنګيدلی دی، بيان کړم.))

دغسې بيا د النجم په نورو ګڼو کښې، د مدرسې د استاذانو او شاګردانو په قلم ، د آخونزاده صاحب د ژوندانه په ځانله ځانله اړخونو رڼا اچول شوې ده. يعنی د څيړنې کار د هغې پر ليکوالو ويشل شوی دی. چه د تکرار مخنيوی وشي او ضروري ټکي پاته نه شي . د کار دا ويش او ميتود زما او د مولوي صاحب په مشاوره شوی دی.

هغه ورځ هم را ياده شوه چه په ۱۳۳۹ هـ ش کال مولوي احمد ګل صاحب د مدرسې مشروو. د ذکر شوې لړۍ مضامين او د ننګرهار د يو شمير نورو پوهانو ليکوالو مقالې. په نوموړي مدرسه کښې د يو څيړنيز کنفرانس په ترڅ کښې واورول شوې او يوه خوندوره مشاعره هم وشوه.

په دغه مهال زه د ننګرهار د ورځپاڼې مسئول مدير وم. د کنفرانس د جوړېدو ، چلېدو، کاميابېدو، تنظيم او د مضامينو او اشعارو په ايډيټ او تنقيح کښې ، د مدرسې د اداري ملګری او مرستندوی وم. هغه ټول مطالب مې د ورځپاڼې له لياري ، په دې هيله د تاريخ حافظې ته وسپارلې چه ګوندې چې د کتاب په بڼه چاپ شي.

ډېر ښه وشو چه په جرمني کښې دافغانستان د کولتوري ودې ټولنې ، پروسږ کال زمونږ دا هيله تر سره کړه. او ډېر خوشحاله يم چه کتاب د لوستونکو ځانګړې توجه ځانته اړولې ده.

مثلاً :

ښاغلي فضل الرحمان فاضل هغه په دري ژبه ترجمه کړې او چاپ لاندې دی. کيدای شي چه په ځينو نورو ژبو هم ترجمه شي.

او داده اوس تا د (حضرت نجم الدين آخونزاده مولوي ډاکټر سعيد افغاني د النجم په جريده کښې) رساله ليکلې او ترتيب کړې او تقريباً د هغه کتاب خلاصة الخلاصه دې چاپ کړې ده.

ګرانه سعيدی!

ماته ستا درېيم ارزښتمن سوغات د (زن و نبوت) رساله ده. واقعاً علمي او ابتکاري څيړنه ده. هغې سره زما نظريه هم چاپ شوې ده. تاته د هغې رسالې د ليکلو او چاپولو مبارکي هم وايم.

د الله پاک له درباره درته د نورو زياتو علمي څېړنو او خپرونو برياليتوب غواړم. والسلام.

ستاسو خدمتګار

کابل _ خير خانه مېنه _ درېيمه برخه

د ۱۳۸۷ د زمري اوله د ۲۰۰۸ د اګست ۱۲ مه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د محترم استاد فضل الرحمن « فاضل » سریزه :

« النجم » ستاره ای در آسمان مطبوعات کشور

«**النجم** » هفته نامه دیواری ای بود که نیم قرن قبل به یمن همت یکتن از دانشمندان کشور تأسیس گردید ونخستین شمارهء آن در برج میزان سال 1337 خورشیدی ، دیوار های مدرسهء نجم المدارس را در شرق کشور، آذین بست.

مؤسس وسردبیر این هفته نامه دکتور محمد سعید « سعید افغانی» بود که در آن زمان، مدرسهء نجم المدارس را رهبری می کرد وآقای حضرت خان شاگرد صنف دوازداهم آن مدرسه، معاونیت هفته نام «النجم » را بر عهده داشت.

عنوان هفته نامه به خاطر یاد آوری از مجاهدات و مبارزات غازی نامدار ومجاهد پرهیزگار مولا نا نجم الدین آخندزاده صاحب و فعالیت های منسوبان مدرسه نجم المدارس اخذ شده است.

دوست عزیز من آقای امین الدین « سعیدی » فرزند رشید دکتور محمد سعید سعید افغانی که از سه دهه بدینسو ، فعالیت فر هنگی دارد ، به همت او هشت شماره این هفته نامه مجدداً به زیور طبع آراسته می‌گردد.

« النجم » شاید با درنظرداشت تاریخ نیم قرن قبل، در مقایسه با مطبوعات امروزی، دارای کاستی‌هایی باشد، مثلا شاید صفحه آرایی مناسبی نداشته باشد، اما با یقین کامل در آن دوران، گام استواری بوده است که باید بر داشته می شد، واین گام مهم را شادروان دکتور محمد سعید سعید افغانی بر داشته است.

« النجم » در نخستین شماره اش هدف نشراتی خود را ، بیان گزارشهای اجتماعی ، دینی و تر بیتی خوانده است و زمانی که با ژرف نگری صفحات آن ورق زده شود ، خواننده در می‌یابد که سر دبیر دانشمند آن شادروان دکتور سعید افغانی، بر نامه های سودمندی برای آینده داشته وحتی می خواسته است با دریافت امکانات بیشتر «النجم » را به صورت معیاری وچاپی در خدمت عامه مردم قرار دهد.

یکی از اهداف غیر مکتوب سر د بیر « النجم » پرورش نسل جدید در میان دانش آموزان مدرسه نجم المدارس است، تا ایشان را با جهان قلم و مطبوعات بیشتر آشنا سازد.

مضامینی که در آن دوران به قلم شاگردان صنوف هشتم، نهم، دهم، یازدهم، ودوازدهم نگارش یافته است، خواننده را به آینده امیدوار می‌سازد و نیم قرن بعد وقتی از کار نامه های بعدی شاگردان آن دوران اطلاع حاصل می‌کنیم، موثریت و نقش « النجم » را در آگاهی بخشی بهتر درک می نمائیم.

مثلاً صمیم کاکړ شاگرد صنف نهم در سال 1337 خورشیدی بعد ها به حیث یکتن از پیشگامان مبارزه اسلامی می در خشد و در راه دفاع از ارزش

(c) ketabton.com: The Digital Library

های ملی ودینی جام شهادت می نوشد. یا مولوی سلطان عزیز شاگرد صنف هشتم آن دوران که مضامینی به قلم او در «النجم » به چاپ رسیده است، بعدها خدمات فراموش نا شدنی در عرصه تعلیم و تربیه به و یژه در میان مهاجران در پشاور انجام می دهد کـــه بلا ریب هسته این فعالیت ها در روش آموزش و پرورش آن سال ها در دل او نقش بسته است.

در « النجم» اعلاناتی هم به چشم می خورد که به سهم خود برای آگاهی بخشی دیگران نهایت ارزنده است. به گونه مثال در النجم آمده است که :

النجم به پرسشهای شرعی پاسخ می گوید :

ویا اینکه :

مضامین ارسالی کوتاه، مفید ومتین باشد.

یکی از پرسشهای طرح شده در هفته نامه « النجم » این سؤال نهات سودمند است که : « مدرسه چگونه پیشرفت کند؟ »

در هر شماره‌ء «النجم» ، چند پاسخ به پرسش بالا درج شده است که در آن دوران برای خوانند گان رهگشا بوده است.

یکی از اعلانات مهم در هفته نامه « النجم » تقاضا از خوانندگان است تا معلوماتی که راجع به جنبه های گونان گون زنده گی ومبارزات مجاهد سُترگ، ملا نجم الدین آخند زاده دارند، جهت نشر به اداره «النجم » بفرستند.

اینجانب که حالا این سطور را می نوشتم به یاد جریده‌ء دیواری می افتم که ما متعلمان صنف هشتم مدرسه‌ء امام ابو حنیفه (رح) در کابل، در سال 1352 هجری خورشیدی به نام « لغة القرآن » اولین و آخرین شماره آن را به دیوار آویختم که مضامین آن توسط چند تن از شاگردان صنف هشتم تهیه می‌گردید و به خامه‌ء زیبای امین الرحمن خلیل همصنف دیگر ما خطاطی می شد، و استاد زبان عربی ما استاد ابراهیم الشدی تبعه عربستان سعودی، از نگاه ادبی، مضامین آن را اصلاح می کرد . شاید آن جریده که بدون مشوره آمر مدرسه بر دیوار آویخته شده بود، باعث شد بعد از شماره اول دیگر به چا پ نرسد.

به هر ترتیب با این مقدمه میان خوانند گان و متن کامل هفته نامه « النجم » بیشتر حایل نمی‌گردم و با قدر دانی از زحمات برادر گرامی ام آقای امین الدین « سعیدی » وطلب مغفرت وآمرزش برای دکتور سعید افغانی، مؤسس و سر دبیر « النجم » موفقیت های بیشتری را برای برادر گرامی آقای امین الدین « سعیدی » آرزومندم.

فضل الرحمن « فاضل »

12 اسد 1387 خورشیدی – کابل

(c) ketabton.com: The Digital Library

د استاد حبيب الله « رفيع » سريزه
د « النجم » دورکې جريدې څوګنې

«خپرونې » درڼا په لور ګامونه دي، دروڼتيا په لور ګامونه دي او د پرمختيا په لور ګامونه دي چې دچاپ اختراع دا رڼا د نړۍ ګوټ ګوټ ته ورسوله.

افغانستان ته هم چاپ او مطبعه او ورسره خپرونې او مطبوعات څه کم يوه نيمه پيړۍ وړاندې را غلل او د (شمس النهار) لمر دهيواد دخپرونو په تياره اسمان کې ځيره و وهله او همدا لمر به کله ولويد او لکه به بيرته راوخوت.

په ۱۳۹۸ لمريز کال (۱۹۱۹ ع) په هيواد کې دخپلواکۍ دلمر له راختلو سره د افغانستان دخپرونو اسمان تر پخوا ډير رنګين او د راز، راز خپرونو په رڼاؤ زرين شو .

ښوونځي او مدرسې په خپله د رڼا مر کزونه دي، په دې وخت کې له دې مرکزونو سره دخپرونو رڼا هم ملګرې شوه او دا لړۍ نور على نور شوه او د هيواد له لومړنۍ مدرسې حبيبې څخه د «معرف معارف » مياشتنۍ جيبي مجله را ووته چې دليسې مدير محمد حسين دلېسې دزده کوونکو په وسيله چلوله او دحبيبيې د زده کوونکو مقالې په پکې خپريدې، دمستوراتو ښوونځي هم چې په هيواد کې دنجونو لمړنۍ ښوونځۍ ؤ د « ارشاد النسوان » په نامه جريده را وايسته او بيا د آئينهٔ عرفان مجله خپره شوه او د اماني دروې له پای سره د « مکتب جريده » نشر شوه.

تر اغتشاش وروسته دا کار غړند شو او تر ډيره وخته معارف ډيرې لږ خپرونې درلودې او تر « آئينه عرفان » او « عــرفــان »پرته پوهنې نورې خپرونې نه درلــودې ، د اروابناد شهيد محمد داوؤد خان د صدارت او د اروابناد علي محمد پوپل دپو هنې دوزارت په وخت کې دپو هنې دخپرونو يوه نوې او ګټوره لړۍ را پيل شوه ، په دې لړۍ کې د « اخبار عرفانی » جريده، د « آزادۍ » کالنۍ خپرونه د « ادب » څيړنيزه مجله ، « افغان طبي مجله » ، د « اقتصادي څيړنې » مجله ، د « بخوان وبدان » مجله ، د « بدني روزنه » مجله، د « پالندوی » مجله ، د «پولتخنيک » مجله، «پو هنه » مجله، د « جريده تعليم وتربيه »، د« تعليم او تربيې » مجله ، د« څارونديٖ» مجله، « دحقوق » مجله، د «خدمت» مجله، « جريده دارالمعلمين»، د « ښوونکې » مجله ، د«علم او فن » مجله، د « کابل پوهنتون خبرونه » خپرونه، د « نجونو روزل » مجله، « ورمه » مجله اونورې خپرې شوې .

همدا راز داوخت ځينې ښوونځيو هم چاپي او قلمي خپرونې پيل کړې چې شميره يې لسهاؤ ته رسيده ، دنجات ښوونځي د « نجات » جريده خپره کړه او نورنوټولو لېسود يوالي جريدې درلودې او دپو هنې وزارت کتابتون دکوچينانو ږغ مجله خپره کړه.

همداوخت چې دپوهنې وزارت په مرکز او مربوطاتو او ښوونځيو او پو هنځيو کې مجلې او خپرونی راوتلې، له کابل نه ډير لرې د ننګرهار نجم المدارس په ديني مدرسه کې ددې مدرسې منور او پوه مدير اروابناد ډاکتر سعيد افغاني د « النجم » په نامه د جريدې يو روڼ ستوری چی هره چارشنبه به يې له دي مدرسې نه سترګک واهه د ۱۳۳۷ ليږديز کال دتلې په ۳۰ نيټه خپلې خپرونی پيل کړې او پکې ويې ليکل:

(دا اخبار دمدرسې جريانات ښيي او اجتماعي، ديني ، تربيوي خپرونې کوي.)

(c) ketabton.com: The Digital Library

له همدې هدف سره سم یې په ساده روانه پښتو ټولنیز، فلسفي ، ادبي او علمي مسایل او مطالب خپرول او ددې مدرسې د زده کوونکو د ذهني تنویر او د سیاسي او اجتماعي شعور د ویښولو له پاره ئې کار کاوه .

بل مهم ټکی دادی چې مور هغه وخت ډیرې نورې دیني مدرسې هم درلودې لکه په کابل کې عربي دارالعلوم، تخارستان ، فخر المدارس، نور المدارس، خو هغه مدرسې تر ډیره حده وچې دیني مدرسې وې او دنورو علومو تدریس ته لږ بر خه پکې ورکول کیدله، خو د اروانښاد ډاکتر سعید افغاني د « النجم » محتویات ښیې چې ده نجم المدارس ته یو ذهني او فکري وسعت ورکړ اوددیني علومو تر څنګ یې ، فلسفې ، حکمت او نورو عقلي او نقلي علومو دزده کړې په لاره کې هم پراخ نظر درلود او دالنجم جریده یې پر راز راز موضوعاتو او مضامینو سپوللی وه .

ښاغلي امین الدین «سعیدی » (د ډاکتر «سعید افغانی » خلف الصدق) لوی کار کړی چې ددې قلمي جریدې اته ګڼې یې موندلې او اوس یې تا سو ته د النجم دتاریخي کلکیسون په توګه وړاندې کوي ، دوی وایي چې د دې جریدې نورې ګڼې هم لیکل شوې او په قلم تکثیر شوې دي. کاشکې هغه وموندلې شي او که ونه موندلې شي هم لوی کار دا شوی چې دوی ددی ورکې قلمي او علمي جریدې څو ګڼې او نمونې بیا موندې او دافغاني خپرونو ډګر ته یې رابر سیره کړې، زه مبارکي ورکوم او د ژوند په ټولو ډګرونو کې ئې بریا غواړم !

په درنښت
حبیب الله «رفیع »
دافغانستان دعلومو اکاډمۍ مشاور
۱۳۸۷ /۵ /۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

مصلح او مجاهد
ملانجم الدين آخند زاده

مولوي داکتر محمد سعيد « سعيد افغاني » چه دهيواد دينی او ملی شخصيتونو له ژوندانه سره مينه او خاصه علاقه لرله ، دنجم الدين آخوندزاده صاحب دخيړنو تاداو په کال (۱۳۳۷ ليږديز) دنجم المدارس په مدرسه کښی کيښود:
کله چې مولوي سعيد افغاني په کال (۱۳۳۷ لیږدیز) دهغه مدرسې مدير او سر مدرس و نو هلته ئې دمدرسې دشاګردانو ددیني ، اجتماعي تربيتي د لوړ تيا لپاره اوه نيزه قلمي جريده په دوو مخونو کښې دلمړي ځل لپاره په نشراتو پيل وکړ.
ددې جريدې لومړی ګڼه د ۱۳۳۷ هجري شمسي کال دميزان په ۳۰ مه نيټه (د النجم) په نامه خپره شوه چې د آخوندزاده صاحب له نامه سره ارتباط لری.
مولوي داکتر سعيد افغاني د النجم په څلورمه ګڼه کښې چې په کال (۱۳۳۷ هجري شمسي) دعقرب دمياشتې په (۲۱) نيټه خپره شوه ، داسي وليکل:

النجم ګڼه « ۴ » چهارشنه د ۱۳۳۷ کال ، د عقرب « ۷»

مصلح « مجاهد »

د سعيد افغاني ليکنه :

د دغه عنوان لاندي غواړم چي د ملا نجم الدين اخندزاده صاحب، سوانح چه په خپل وخت کښې زيات مصلح او دانګليسانو په مقابل کښې په کلو کلو جنګيدلې، بيان کړم .

۱ـ د ده اجمالي پېژندانه:

ملا نجم الدين « اخند زاده صاحب » «۱» د امير عبدالرحمن د پاچائی په وخت کښې د لـوی اعتبار خاوند ؤ . دغه شاه دي سره دمأذونانو دکابل په ښار کې بندي کړو.
دی د بندي خانې نه په يو خاص تر تيب مخ په مشرقی وتيښتيده او هلته د مشرقي په سرحدادتو کښې د مهمندو په سيمه په ژروبی او چمرکند کښې اوسيده او د انګليسانو په مقابل کښې به جنګيده.
دي بيا دامير حبيب الله خان د پا چائی په وخت کښې دهغه په غوښتنه او اعتماد بيرته افغانستان ته راغې او دننګر هار په ولايت کښې دجلال کوټ نه مخ په جنوب دهډې په قريه کښې اوسيده.
ده د همدغه پا چا په عصر کښې ډير د اسلام ددين اساسونه محکم کړل او هر خواته يې ريښي او پلی خورې شوې او دی د داسې لوی شخصيت خاوند شو ، چه په ټول افغانستان کښې ده د خلکو په عقيده حاکميت درلوده. دغه منلی شخصيت د همدغه امير حبيب الله په وخت کښې « ۱۳۲۰ يا ۱۳۲۱ هجري قمری » کال ؤ چه د اجل داعې ته ئی لبيک وويلې.
په دی حساب دده د وفات تأريخ (قبر غازی) « ۱۳۲۰ » ليږديز لمريز کال دی .
د ده مزار او مقبره دهډې په قريه کښې د والا حضرت سر دار محمد داؤد خان

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان صدراعظم په اهتمام ښه جوړه شوی. د ده هديره د ټول مشرقي او سرحد بلکه د ټول افغانستان او پشتونستان د خلکو د عقيدې ځای دی «۲»

النجم ګڼه « ۵ » چهارشنه د ۱۳۳۷ کال ، د عقرب « ۲۸ »

مصلح « مجاهد »

د سعيد افغاني ليکنه:

۲ـ د ده تفصيلی پيژندنه :

دنجم الدين اخند زاده صاحب « رحمة الله عليه » د مفصل پيژندلو د پاره په کار ده چه په لانده ډول سره ئې وپيژنو :

۱ ـ د ده عمر او حيات او قواره
۲ـ د ده هويت قوم او نسب
۳ـ د ده اصلی او فرعي مسکن
۴ـ د ده تحصيل او علم
۵ ـ د ده تصوف
٦ ـ د ده جهاد
۷ ـ د ده دشهرت اندازه او کار روائې تر مرګه پورې
۸ ـ د ده مشهور مأذونان او منسوبين
۹ ـ دده د مرګ نه وروسته شهرت او تأثيرات

مګر ډير تأسف دی چه د داسې يو لوی شخصيت چه د ټول حيات ګذارشات او حر کات ئې نهايت متانت او سنجيدګي لري. هغومره چه ويل کيږي او يا اورديل کيږي او يا ئې وينو په دغه اندازه د ده سوانح دليکلو دپاره چا کوښښ نه دی کړی. په دغه حقله زمونږ ګيله دده دمعقولو منسوبينو نه کوم چه په خپل وخت کښې نهايت منلي تير شوي، زياته ده. يوازې د ملا طوطی آخند نه هغه هم صرف دده د مواعيظو تذکرې، مګر نهايت ناقص ليدل کيږي او بس.

په هر صورت که اوس زمونږ په لاس کښې مطلوبه معلومات راشي اميد دی چه څه نا څه خو به ترې جوړ شي او آينده د پاره به ګونډې دغـه آرزو د ده پـوه عقيدت مندان کوښښ وکړي چه زمونږ د هدف نارسيده مطلب تکميل او پوره کړي. باور لرم چه په دغه ليار کښې سعيه به د ده د عقيدت مندی ښه ثبوت وي .

د ده عمر او حيات او قواره :

زمونږ په لاس تحريري اسناد ډير کم دي. کوم تحريري سند چه زمونږ په لاس کښې شته هغه يوازې د ده د فوت تأريخ ښې چه په (۱۳۲۰) او يا (۱۳۱۹) هجری قمری کال کښې فوت شوی، چه د ده نه د ټول عمر اندازه نشي معلو ميدلې. مګر ؛ شفاهاً مو ډير او ريدلي چه آخندزاده صاحب عمر او يا کلو په حدود کښې اندازه کيدلې شي. خلک وائي : چه ښه قوي وجود ئې درلوده مګر ؛ رياضيت او تقوی په وجه نحيف شوی ، حتی چه د ډير رياضيت په وجه د ده د لاسو رګونه شنه شنه بلقيدل .

(c) ketabton.com: The Digital Library

وائي چه دی ښه خوش قـواره جړ سړی ؤ ، او په اوچلي باندې شين خال هـم درلوده او د ده دشين ښکلی خال شهرت زيات ؤ .
د ده رنګ او قواره با تاثيره هيبت ناکه وه ، دورايه به په خلکو د ده رعب وليده مګر؛ په عين وخت کښې مشفق او مهربان هم ؤ .
د د حيات ټول په حرکت کښې تير شوی . معلو ميږی چه د ده په ضمير کښی يو داسی اور او تپش او حرکت مودجود ؤ چه په يو ځای نشو پاتې کيدلی .
ده هر چيرته ته دخلکو په افکارو کښې داسی تحول قايم کړ ی چه تر ننه هم هغه تحول دخلکو په مابين کښې ياد او د قدر وړ دی ده په ځان باندی ډير خلک د ښو اخلاقو په وجه عاشقان کړي ؤ. د ده د حقانيت د اثبات دپاره دا کافی ده چه دی ټولو پوهو علماؤ منلی ؤ او د ده حر کات ئې د اسلام د دين په اساس موافق ګڼل .

النجم ګڼه « ۶» چهارشنه د ۱۳۳۷ کال ، د قوس « ۵»

مصلح « مجاهد »

د سعيد افغاني ليکنه :

۳ـ د ده هـويت قـوم او نسب:

اصلي او فرعي مسکن او ځايونه ئې :

ملا نجم الدين « اخند زاده صاحب » په قوم کاکړ او په مليت افغان دی. په اصل د جنوبی شپلګر د علاقې نه دی، او هم هغلته د ده نيکونه او پلرونه تير شوي «۳» .
دی بيا دتحصيل او زده کړې په وخت کښې د جنوبي نه مخ په مشرقي ننګرهار را روان شوای. په ننګر هار کښې ځای په ځای ديره شوی او تحصيل ئې کړای دی.
د تحصيل دپاره آفريدوته هم تللی. پيښور او صوات کښې هم اوسيدلی دی.
ده د تحصيل نه ورسته مخ په خپل وطن افغانستان روان شوې او په هډه کښې اقامت اختيار کړی ؤ .
لکه مخکښې چه مو وويلې د ځينې سياسي معاذيرو په وجه کابل ته غوښتل شوی ؤ دکابل په ښار تندور سازی کښې او سيدلی او بيا دکابل نه مخ په ننګر هار تلی او مهمندو په علاقه په جړوبی ، او چمرکنډ کښې استوګنه کړي ده .
په ننګرهار کښې په روداتو کښې څه موده تيره کړې او هلته په فقير آباد او نورو روداتو او شينوار کښې ګر ځيدلی . په لغمان او سور رود او کامه او خو ګيانو کښې هم د وعظ او تبليغ او يا دنورو مقاصدو په مطلب تلی دی ، دګرمي په وخت کښې دی به کابل ته هـم تلو او هلته په پغمان کښې څه موده ئې استو ګنه کړی ده.
دی په شمالی کښې د کوه دامان خواته د داؤدځو په علاقه کښې اوسيدلی او شايد چه هلته به د کـوه دامـان په ځينو ځايو کښې ګرځيدلی وي، مګر ؛ د ده د حيات آخرنی شپې او ورځې د ننګرهار په علاقه د جلال کوټ نه درې ميله

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخ په جنوب هـډه کښې تیر شوي دي. دی شاید په نورو ځایونو کښې هم ګر ځیدلې او یا اوسیدلی وي مګر ؛ مونږ نه دی اوریدلي، نو ځکه دلیکو جر ئت نه کؤو .

د ده تحصیل او علم :

مخکښې مو وویل چه دی د تحصیل دپاره زیات ګرځیدلې او په ډیرو ځایونو کښې او سیدلی دی .

وائی چه اخند زاده صاحب ډیر پوه او ښه معقول عالم ؤ په تفسیر ، او حدیث ، قرائت ، صرف، او نحو ، او فقه ، او اصول ، او معانی ، منطق ، او هیئت او ریاضی ، او حکمت ، او میراٍ ، او حساب او تصوف ... .

النجم ګڼه « ۷ » چهارشنه د ۱۳۳۷ کال ، د قوس « ۱۲ »

مصلح « مجاهد »

د سعید افغاني لیکنه :

۴ـ دده دعلم او تحصیل :

په علومو کښې ئی ښه قوي لاس درلوده ، ربنتیا دده هغه کتاب خانې نه چه اوس د نجم المدارس په لاس کښی ده ، معلو میږی چه دی ښه عمیق عالم او د مطالعی شائق ؤ .

وائی چه اخند زاده صاحب به د علما سره ډیر علمي بحثونه کول ده به همیش دعلم دپاره دعمل اندازه کتله ، د ده استاذان هم خلک ښه یادوی .

د ده د استاذانو په سلسله کښی د سر شاهی نه چه سړی مخ په برو ځی یو هدیره ده دهغی ځای خلک یو قبر ښی وائی دا داخندزاده صاحب استاذ تیر شوی او ډیر ښه مبارک شخص ئی خلک یادوی .

وائې ملا نجم الدین اخندزاده صاحب د ده زیارت ته را تلو دده استاذان په ننګرهار او سر حداتو او صوات او پیښور او شاید نورو ځایویونو کښې هم تیر شوی وي.

کوم وخت چه دده دعلم قال نه مخ په علم حال تو جه برابر وی داوخت دده یو بله دوره شروع کیږی.

دا په تواتر ثابته ده چه آخندزاده صاحب دصوات صاحب نه په حیات کښې د قادری شریفی طریقه وکړه او په دغه طریقه کښې ترنه درسونه کامل کړو ، او مأذونی مرتبې ته ورسیده.

ده په صوات کښې ډیر وظایف کړي او د صوات صاحب په نزد نهایت منلی ؤ . که څه هم زمونږ سره د ده او صوات صاحب په هغه وخت کښې د کرامت زیاتې قیصی نشته مګر؛ مونږ دومره پوهیږو چه دواړه جنابان با تقوی او پرهیز ګاران تیر شوی ، عقیده لرو چه اوراد او وظایفي ئې ډیر پوره تأثیرات شته دي مګر ؛ زه نه غواړم چه دقیصو رطب اویالس یاد کړو .

وائي ملا نجم الدین اخند زاده صاحب په څلور واړو طریقو کښې مأذون و « ۴» مګر ؛ ده به خلکو ته یوازی د قادری طریقی اجازه ورکوله « ۵» .

النجم ګڼه « ۸» چهارشنبه د ۱۳۳۷ کال ، د قوس « ۱۹ »

(c) ketabton.com: The Digital Library

مصلح « مجاهد »

د سعید افغاني لیکنه:

۵_ د ده تحصیل او علم او تصوف:

هـډی صاحب عـالم ؤ ، مګر ؛ داسې نه چه علم ئې دعمل سره نه برابر یده او یا دسر تنبه توب نه به ئی کا راخستلو او یا د کبر او غرور نه ډ ک عالم او یا داچه د ده علم د اوهامو او خرافاتو یوه مجموعه ؤ او یا خدای ناکرده چه ده به دین ددنیا دپاره وسیله ګرځولی وي .

دی یو حقاني عالم ؤ، ده داسلام دین پیژندلو. دی په دې خبره پو هیده چه خلکو کښې باید د محبت او مؤدت اساس قایم شي. دی ریا کار صوفی نه ؤ، او نه دکونج او صومعې طرفدار ؤ . دی یو اجتماعي شخصیت، همیش دناوړو رسم او رواج سره مجادلې کړي، خلک ئې دبې کارۍ او تنبلۍ نه خلاصول .

مصلح او مجاهد

د سعید افغاني لیکنه:

وائي نجم الدین آخندزاده صاحب به علماؤ سر زیات محبت کولو او ښه عالم به ئې زیات خوښو او نازوو.

دهغه وخت علماؤ په ده باندې دعلمیت آزمیښتونه کړي ؤ علماؤ ، دده نه په لویو لویو کتاب، او علومو او په باریکه باریکه مسایلو کښې پوښتنې کولې، مګر؛ دده سره دعلمیت اندازه قوي وه.

دعلماؤ پو ښتنو د پاره ئې ښه ځوابونه ورکړي دي. د علماؤ په نزد ښه جید عالم ثبوت شوی ؤ نو ځکه ئې دی د دین داقتدا او ددین دحمائې دپاره دهغه عصر لوی نابغه شخصیت لیدلو. ده علماء تربیه کول او علماؤ ته ئې د عمل درس ورکولو .

وائي نجم الدین آخندزاده صاحب ته هر کال په سلهاؤ بړستنی جوړولې او بخشش په ډول به ئې ورکولې. دی دعلماؤ دپاره خولی او پګړی پیداکولې او د بخشش په قسم به ئې ورکولې.

دنجم الدین آخندزاده صاحب علمي بحثونه علمي موعظې او خطابې ښې با تاثیره یادیږي. ده خلکو ته د کونج او زاویې درس نه دی ورکړی. ده خلکو ته دنیا په دا شان بده نه ده ظاهره کړې، چه خلک دې دنیا ترک او کار دې نه کوي .

دی په دې خبره پو هیده چه ددنیا مذمت هم ددې د پاره دی چه باید مسلمان د دنیا د محبت اندازه وپیژني، داسې نه چه د دنیا د محبت په وجه دخلکو حقوق تلف د رحم او عاطفی خیال ونه ساتي.

داسې دنیا نه چه هرج مرج پیدا شي، د جنګ او قتل موجب وګرځي او داسې نه چه خلک په دنیا غَرّه شي، خپل خالق هیر کړي او دبلې ورځې غمه ورسره نه وي . اوکه نه دنیا د دې دپاره چه د ځان او دخلکو دخدمت او رفاهیت په مقصد وي بده نه، بلکه پید ا کول ئی ثواپ دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نجم الدين اخند زاده صاحب حقيقی عالم، په دې خبره ښه پوهيده چه ځنګه علماء دې په دې پوه ؤ چه د خلکو داصلاح دپاره څنګه علم په کار دی.

ده سره دا ملاحظه وه چه د وخت او زمان مراعات شته دی. ده علماء په ځان را ټول کړل او خلکو کښې نوی روح پو کړو.

مګر ؛ ډير تأسف دی چه د ده د کار نقشه د ده نه پاتې وروستينو خلکو بدله کړه. په دې پوه نه شول چې اصلی سر څه وي، په دی ښه پوه نشول چه د نجم الدين اخند زاده صاحب مطلب څه ؤ. چا داخيال وکړو چه د آخند زاده صاحب سره د تسپو دشمار خيال ؤ.

څوک په دی عقيده لاړل چه ډوډۍ ورکول او لنګر مقصود دی، چا دا ګمان وکړو چه په سر مراقبه سپين څادر او قبا په کار ده، چا سره دا سودا پيدا شوه چه چا د ساده خلکو په وسيله نور خلک تهديد ول او غولول په کار دي.

همداوجه وه چه چا دلنګر په نامه او چا د مسجد د جوړولو په هنګامی او چا د مدرسې جوړولو په انګازی، چا په دې نامه چه دا کـوم!! او داسې داسې خيال مې دی ناروا ، ناروا کارونه وکړل. عامونه ، عامونه مسلمانان ئی په حقيقي اسلام باندی هم بد ګمان کړل.

خدای خبر چه داسې جنابان د اوسنی اسلام د ضعف له امله په هغه ورځ د پاک خدای په لوی دربار کښې څه ځواب ورکوي؟

بايد ووايم چې: نجم الدين آخونزاده صاحب په مخلصانو کښې ښه پاک او پـوه خلک هـم وه. د هغوی د خـدمتونو اندازه مونږ سر شته. اميد دی چه د هغـوی د کارنامو تذکری باندې آينده تماس و نيسم او خپلو ګرانو لو ستو نکو دپاره ئې دهدئې په ډول وړاندې کړم .

---

(۱) سر محقق عبدالله بختانی خدمتګار دنجم الدين اخندزاده صاحب دنوم په هکله ليکي:

« ما د سر محقق مولوۍ محمد اکبر معتمد شينواری څخه څو څو ځلی اوريدلی دي چه هغه به ماته ويل: چې ما د شينوار و صوفي صاحب نه اوريدلی دي چې: دهډې آخونزاده صاحب اصلي نوم (عبد القدير) دی، مګر د علم ، رو حانيت او غزاګانو په برکت و نورو لخوا ورته (نجم الدين) لقب ورکړ شوی دی چه معناي (د دين ستوری) کيږی. سعيد افغاني

پرې اضافه کول غواړم چې هغه څوک چې درې نسله ملا وي نو هغه ته آخوندزاده وايي. آ. سعيدی

دشينوارو صوفی صاحب اصلي نوم صوفي علم ګل دی. دآخوندزاده صاحب مأذون او هغه ته نژدې سړی و په ډيرو غزاګانو کښې يې دجناب هډۍ صاحپ سره برخه اخستی ده.»

(دهډې آخوندزاده مولنا نجم الدين) ليکنه: سر محقق عپد الله بختانی خدمتګار. دغه کتاب په ۱۳۸۷ (دافغانستان دکلتوري ودې ټولنه)

(۲) دننګر هار د سره رود د ولسوالی دچهارباغ حضرت محمد سعيد سعيدی مجددي عليه الرحمه دحضرت صاحب عطاء معصوم مجددي زوی دی. په کال ۱۳۵۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

هجري شمسي کښې په چهارباغ صفا کښې زیږیدلی او دسنبلی په شپږمه کال ۱۳۷۲ هجري شمسي د لوی اختر دمیاشتې په ۱۹ مه دخوږ یاښیو په اګام کښې حق ته رسیدلی.   هغه مرحوم چې دمولانا نجم الدین آخوندزاده یو نژدې ملګری، دوست، مرید   او خلیفه یا مأذون وو د نجم الدین د آخونزاده صاحب د وفات نیټه په خپله هغه مرثیه کښې چې (در مرثیه غوث زمان قطب دوران قدوهٔ سالکان پیشوای پیر وجوان مرشد کاملم محبوب دلم اعنی صاحب هډه رحمة الله علیه) په نامه یادیږي، دنجم الدین آخند زاده صاحب د وفات نیټه: (دچهار شنبې شبه د ۱۳۲۰ هجري قمري کال د روژی دمیاشتې ۲۱ مه معرفي کړې ده.)

مرحوم حضرت صاحب محمد سعید د په خپلې مرثیه کښې پدې هکله لیکي:

چـــونکه سردار بشر رفت ازاین دار فنا
صبر از رفتن خـــوبان جهان مـــی بینم
صبر تلخ است ولیکن ثمرش شیرین است
مژدهء نیک به صابر زسبحان مـــی بینم
گر ازاین دار فنا جـــان به سلامت ببرم
سابقون را همه ای غمـــزدگان می بینم
شپ چهارشنبه شنو تو ز وفـات صاحب
بیست ویکم ز مه و شهر رمضان می بینم
سنهٔ الف وهم سه صد وعشرین بـه یقین
بیست ویکم ز مه و شهر رمضان می بینم
چـونکه خوبان هم رفتند سعیدی ز جهان
شو مجرد کـــه ترا نیز روان مې بینم

در مرثیه ای که در فوق تقدیم گردیده، با قید (یقین) مصرع تاریخ (سنهٔ الف و هم سه صد و عشرین (۱۳۲۰ به یقین) معرفي شده است.
(مأخذ: دمحترم سر محقق عبد الله خدمتګار دهډی اخوندزاده مولانا نجم الدین له کتاب نه صفحه ۱۳۱ او ۱۳۲) دچاپ کال ۱۳۸٦ (۲۰۰۷ م) ټولنه لخوا - جرمنی) په پیښاور کښې چاپ شوې.)

(۳) محترم سلطان عزیز دمرحوم آخوند زاده صحا ب د نوم په هکله داسې لیکي :

دمرحوم آخونزاده صاحب نوم (نجم الدین) او اصلي مسکن ئې د افغانسان شلګر دی. ولې دوی په ننګرهار او صوات او دپښتونستان په نورو ځینو کښې په (کابل) ملا شهرت درلود او دوی په خټه کاکړ او په کاکړو کښې (ابک زائی) او په ابک زایو کښې (اخونزاده خیل) حسابیږي دغه کورنی او س هم په شلګر کښې په اخونزاده خیلو سره خورا مشهوره ده دهمدې کبله دوی ته داخونزاده لقب هم ور په برخه شوی دی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

مونږ ته دمرحوم اخونزاده صاحب نژدې خپلوان پوره معلوم ندي مګر دومره خبر یو چه ، د دوی مبارک والد محمد حسن آخونزاده نومیده خو افواهی مو اوریدلی دي چه دوی نژدې خپلوان ډیر نه در لودل.

(مأخذ: دننګر هار ورځپاڼه: ٤٩ مه ګڼه د١٣٣٩ دثور ٣١ نیټه)

(٤) جناب نجم الدین آخوندزاده صاحب د قادرید طریقې شیخ او د تصوف په څلورو مشهورو طریقو (قادریه ، نقشبندیه ، چشتیه ، سهروردیه) کې مرشد او پیر و. او په سلګونه مأذونان ئې درلودل.

آخوند زاده صاحب دقادریی دطریقې نه علاوه په دغه نورو طریقو کې هم اِذن ورکاوه.

(٥) ـ دهډې صاحب مشهور مأذونان :

یادونه:

مأذونان یا خلیفه هغه چاته وایي چه پیر ورته دمرید نیولو اجازه ورکړې وي.

دآخوند زاده صاحب ځینی مأذونان هم دې درجې ته رسیدلي ؤ چې هغوی هم ځانته مأذونان ټاکلي وو.

محترم راز محمد دغبرګولي دمیاشتې په (٣ او ٤ نیټه) کال ١٣٣٩ لېردیز - لمریز د ننګرهار دورځپاڼې په (٥٢ او ٥٣) ګڼې کښې د نجم الدین آخند زاده مشهور مأذونان په لاندې ډول معرفي کړي:

اول : میا قمر الدین:

میا قمر الدین صاحب په اصل کښې دپېښور د اچنیی ؤ او بیا د هغه ځای څنې راغی او دلته دننګرهار د روداتو په بړو کښې هستوګنه درلوده. وائي چه ډیر ښه عالم او ښه قلم خاوند ؤ دتدریس او تألیف سره ئې ډیر شوق لرلو چه دده تر اوسه قلمي ځیني چاپي آثار شته دي.

دوم : د بُتخاک حضرت صاحب:

دبُت خاک حضرت صاحب چه دده مبارک نوم عبد الشکور او دزیاتی تقوا خاوند او ښه عالم او مجاهد هم ؤ . د چکنور ملا صاحب (محترم امیر محمد دمرحوم اخترمحمد زوی دننګر هار دمومند دری اوسیدونکی په کال ١٢٦٠ هجری قمری زیږیدلی او پا کال ١٣٥٠ هجری قمری د ٩٠ کالو په عمر دمارسینګی په منطقه کشی وفات شوی) چې یو لوی مجاهد شخص و دبتخاک حضرت ځینی ماذون شوی ؤ.

همدارنګه جناب میر صاحب جان پادشاه دسلام پور او استاد صاحب چه اصلی نوم یې جان پادشاه دسلام شور او استاد صاحب چه اصلي نوم یې پاینده محمد ؤ دهمدی بتخاک حضرت صاحب ماذون او خپله د اخونزاده صاحب ډیر ګران مریدان وو چه استاذ صاحب ئې دخپلی کتابخانې متصرف ګرځولی او میر صاحب جان پادشاه صاحب ئې څرنګه چه یو کره او نامتو مجاهد او خانداني سړی و له همدې امله ئی دلنګر انتظام همده ته ور پلاس کړی و.

(مورخین لیکی : دلنګر انتظام مرحوم مولانا نجم الدین اخندزاده په خپل ژوند کښې دکنړ میر صاحب جان پاچا صاحپ ته چه په شیخ پاچا سره مشهور و ورپلاس

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړی و چه دمرحوم اخندزاده دوفات نه وروسته هم دده دوصیت سره سم دهمدی پاچا صاحب پلاس کښې و او وروسته بیا دده ځوی مرحوم سید عباس پاچا صاحب ئې انتظام کاوه.)

دریم : صوفی عالم گل صاحب :

صوفی عالم گل صاحب یو د هغه ماذونانو څخه وچی اخونزاده صاحب په (پهلون) سره لقب ورکړی او دصاحب سره ئې په غزاګانو کښې اشتراک کړای و او دښه شجاعت او میړانې څښتن و . دترنګزو حاجي صاحب چه فضل واحد نومیده چه هغه یو ډیر عابد او ستر مجاهد وه. د همدې صوفي عالم ګل صاحب ځینې مأذون شوي و .

څلورم دسر کاڼو میا صاحب:

میا صاحب چه دده نوم سید اکبر شاه او په اصل دکامې و او بیا ئې په سر کاڼو کښې هستو ګنه در لوده، چه د پوره فضل او فیض خاوند و .

پنځم : حضرت شاه :

مرحوم حضرت شاه په لغمان کښې هستوګنه لرله ، او سید او با تقوا شخصیت و .

سید شمس الدین مجروح ، دقبایلو مستقل رئیس د همدغه مبارک ځوی دی .

شپږم : محمد سعید جان (مجددي)

مرحوم محمد سعید جان (مجددي) د چهارباغ صفا نه دی. دی حاجي، او قاري او ښه مبلغ هم و.

اوم : احمد خان آخونزاده صاحب:

احمد خان آخونزاده صاحب چه په دولت زائی ملا صاحب سره شهرت لري ښه کره عالم او د صاحب دتحصیل د دورې اکثراً ملګري و .

اتم : دکو هاټ ملا محمد یاسین :

دکوهاټ ملا محمد یاسین صاحب دکو هاټ په علاقه کښې لوی عالم او مدام به ئې د درس او تدریس وظیفه اجرا کوله .

نهم : د حصارک میا صاحب :

په خوږ یانو کښې دحصارک میا صاحب چه نوم ئې عبد الرحیم ؤ .

لسم : ملا محمد حسین :

دلغمان په سنګر کښې ملا محمد حسین صاحب چه په قوم ساپی او دپړوائي شیخ صاحب باندې مشهور ؤ. دی ښه ذاکر او زاهد شخصیت ؤ . دځینو خلکو په روایت سره دا ملي ملا مسلم صاحب دی.

دنجم الدین آخونزاده صاحب د مأذونانو څښې دغه دولس تنه مشهور وو او نور هم شته لکه چه په کوه صافی کښې ملا مسعود صاحب او په ممله کښې امام حاجي صاحب او داسی نور .

مأخذ : دهډې آخوندزاده مولانا نجم الدین له کتاب نه، صفحه (٤٤ او ٤٥) د چاپ کال ١٣٨٦ (٢٠٠٧ م) دمحترم سر محقق عبد الله خدمتګار لیکنه.

هـــډه :

(c) ketabton.com: The Digital Library

هډه چه یو وخت (بتکده) وه دغازي مولانا نجم الدین آخونزاده عرفاني او رو حاني شخصیت په برکت دغه (بتکده) داسلام دمقدس دین په یو عالي فرهنگي مرکز باندي مبدله شوه . چی یو دهغې د نمونه څخه د(النجم) فرهنگي جریده چې دخدای بخښلي (سیعد افغاني) لخوا نیم قرن وړاندي په کال ۱۳۳۷ هجري شمسي کښې په دغه مدرسه کښې په خپل نشراتو پیل وکړ.

***

له هډې آخونزاده صاحب سره دتحفة العاشقین او مکتوبات ارتباط

لیکنه : محمد نبي تدبیر

۱- ملا نجم الدین آخونزاده یا د هډې ملا صاحب یو داسې ګڼ اړخیزه شخصیت ؤ چې علمي او عملي کمالونه دواړه پکې را غونډ شوي وو. ده دیو عالم په توګه بشپړې دیني زده کړې وې ، دیو سالک او عارف په توګه یې دنفس دتزکیې او تصفیې له پاره ځیلیې ایستلې او لوړې ګاللې وې، دیوه مجاهد په توګه یې په ټول افغانستان کې د عارفانو او عالمانو یو داسې روڼ لښکر ایجاد کړای، چې انګریزي ښکیلاک ته یې د ډیورنډ د کرښی دواړه غاړې د اور په سره تبی بدلې کړې وې، له بلې خوا یې دعلم او سلوک د تعمیم له پاره په خپله هم تألیفات کول او خپل مریدان او شاګردان یې هم هڅول چې تألیفات وکړی، آثار ولیکی او ګڼور آثار خطاطي کړئ، تکثیر یې کړئ او یو بل ته سوغات کړئ .

مونږ په دې لیکنه کې په دوو هغو آثارو تکیه کوو چې یو د ده مرید په پښتو نظم لیکلي او بل دري نثر دی چې ده پخپله له یوې نسخې نه را نقل کړي او تکثیر کړي یې دي، دا دواړه کتابونه نوي تر لاسه شوي او د دې سمینار په ویاړ یې د تاسو درنو پوهانو په مخه کې ږدم.

لومړی کتاب تحفة العاشقین نومیږي چې دده یوه مخلص مرید ملا عبد الوهاب نظم کړی دی. ملا عبد الو هاب د سید احمد زوی او د کابل د پغمان د زرشاخ دکلي او سیدونکي، دا کتاب دسلوک او عر فان دمقامونو او د حقیقي مینې د رمزونو او رازونو په باب لیکل شوی. لمړی ټوک یې سل مخونه او دوهم ټوک یې ۱۴۶ مخونه لري، چې دواړه په یوه ټوک کې کنډل شوي دي او دبیتونو شمیر یې درې زره شپږ سوه بیتونو ته رسیږي.

ملا عبد الوهاب په خپل کتاب کې تر حمد او نعمت وروسته دسلوک ، دخپل پیر او دخپل کتاب د محتویات په باب لیکي :

راشه پوه شه ای طالبه که مطلوب یې
په ربښتیا که ته محب دخپل محبوب یې
دسلوک لاره ده هر ګوره ډیره ګرانه
ولې خدای دې بر طالب کاندي آسانه

(c) ketabton.com: The Digital Library

هر طالب چې په رینښتیا طلب دیار که
په ملوینو [1] کې به تل صفت دیار که
ذکر او فکر یې همیش وي له محبوبه
یو ساعت کې خالي نه وي له مطلوبه
په هردم ، په هر قدم ، په هر ساعت
دسلوک په لار ه یون که په فکرت
ولی بویه چې کامل پیروي فرزنده
راه بلدوي کامل پیر په زړه خورسنده
مقامات ورته معلوم و زما دله
په سلوګ کی به غلط نه شي هیڅکله
او که نه چې دغه پیر نه وي ماذونه
داپیر نه دی خبر شه په دا مضمونه
که خواجه ، صاحب زاده او یا مولاوي
که سید، آخونزاده کاریې په غلاوي
دوی له شرعی مخالف کاندي کارونه
په فریب سره یې رد کړه عالمونه
کل عالم وته معلوم دی له کتابه
دابیان دور او دراز دی ای احبابه
ما عبد الوهاب منګول دی لګولې
دهډې پاک اسم یې مسمې په نجم الدین دی
کامل پیر دی د هر چا په دا یقین دی

په کتاب کې دسلوک مقامونه، ذمیمه افعال، حمیده افعال، الله ته قُربَت، دمرید شرطونه، دانساني نفس ډولونه، د روح او دقلب حقیقت، دقلب رڼا او تیاره، دپیر د تلقین لومړی مقام، کامل پیر، غوٍ او قطب، د توحید علم ، ناقص پیر او ناقص مرید، صادق مرید، صدق او اخلاص، دکامل پیر ارشد او نور .

خو په ټول کتاب کې دبحثونو په ترځ کې دخپل پیر دهډې ملاصاحب نوم اخلي چې څو نمونې یې دادي :

رارسیږه دهډې پیره کامله
نن مې فکر نه چلیږي یم بیدله
نن مې فکر نه جلیږي یم په غم کې
تل بهریږم دواړه سترګې مې په غم کې
تل ژړیږم دواړه سترګی مې په نم کې
بل ځای وایي:
دهډې غوث مدت کړه دا زمان
چې له شره د شیطان شم په امان
همدراز وایي :

[1]) شپه او ورځ

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاس مې نیسه د هدې پیره کامله
ثنا خوان شم دخپل خدای لکه بلبه
یا :
لاس مې نیسه دهډې کامله پیره
دګناهو بار مې درووند دی یم دلګیره
یا :
لویه خدایه دهډې صاحب مغفور کړی
په خپل در کې یې قبول او هم مقبول کړی

کتاب دموضوع له اړخه په تحقیقي بڼه لیکل شوی او د سلوک او عرفان ګڼ کتابونه یې ورته کتلي دي او داښیي چې لیکوال یې ښه مطالعه لري ، دی دخپل کتاب اخځونه پر خپل – خپل ځای ښیي اوپه سر کې لیکلي :

خدایه ته مې داتصنیف کړی منوره
چې بیان دمحبت وي سراسره
کل بیان مې محبت دپاک مولا که
په تحفة العاشقین مې مسمی که
هر سړی چې محبت کاندي له خدایه
دې کتاب ته دې نظر کاندي نیکریه
هر مقصد به حاصل شي که خدای کاندې
که په صدق دی عاشقوي په خدای باندې
داکتاب بیان دعشق حقیقي دی
دمجاز عاشقي کل واړه فاني دی

دده په کتاب کې د ده د کتاب مهم اخځونه داسې راغلي:

« ما ورید » دتفاسیرو یو راوی دی
چې دعلم مرتبه کې دیر عالي دی
روایت دی د اله ده نه زما روره
چی ورید رګ متصل په زړه دی ګوره
او په « بحر الحقایق » کې دا رنګ دینه
حقیقت د قُربت دا رنګ دی مینه
په کتاب « کشف الاسرار » کې روایت دی
چې راوی روایت کړی له آیت دی
په « عوارف المعارف » کتاب کې یاره
له معاذه روایت دی بر خورداره
پاک الله داسې ویلي په« قرآن » کې
صداقت په باب دی ذکر په « قرآن » کې

همداسې نور کتابونه دکتاب په لومړی برخه کې دسلوک، طریقت او عرفان فکري او ایډیا لوژیکه برخه ده او په دوهم ټوک کې یې د عارفانو ، سالکانو او عاشقانو کیسې نظم کړي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکتاب مثنوی د وولس سیلابي ده، شعر یې ځای پر ځای خامی لري، ډېر داسې بیتونه لري چې قافیې ته پکې پاملرنه نه ده شوي لکه:

داکتاب مې مختصر که که پوهیږی
هزار پند دی په هر بیت کې که پوهیږي
په دا رنګ به شیطان وایي هر انسان ته
بعث نشته وکړه سمیع دکلام ته

همدا راز پر مثنوي سر بیره څو غزلې هم ویلي خو ډیرې کمزورې او نیم بندې دي لکه:

هر عاشق چې خود نمای دی عاشق نه دی
چې په عشق کې وي خود رایه عاشق نه دی

په هر حال دتحفة العاشقین کتاب له یو خوا دپښتو ژبې یو نوی تر لاسه شوی کتاب دی او بلی خوا دنجم الدین اخوند زاده یا په بل عبارت دهډې د پیر دیوه مرید تألیف دی چې د پیر او دده د مریدانو د تألیف او تصنیف او دخپلې طریقي او سلوک له خپرولو سره دمینې څرګندویې او ښکارندویې کوي .

دغه تحفة العاشقین دښاغلي استاد حبیب الله رفیع په ځاني کتابتون کی دی چې د لورینې څخه یې په ځانګړې توګه مننه کوم.

۲- مکتوبات :

یوه اونۍ وړاندې پیښور ته دپښتو عالمي، ادبي کنوینشن ته تللی وم، دپیښور اسلامیه کالج د کتابتون مرستیال حاجي سراج الدین صیب چې د ډیرې مودې ملګری مې و ، لیدوته یې ورغلم، پوره درې کاله مې نه ولیدلی. د اسلامیه کالج په دغه کتابتون کې یو افغان عالم مولانا منیب صیب هم تر سترګي مه شي وروسته کله چې پوه شو چې زه د افغانستان نه ورغلې وم بې له کومې مقدمې را ته دهغه کتاب په اړه چې د ده په لاس کې و وویل :

دا دنجم الدین اخونزاده صیب په خپل لاس لیکل شوي قلمي نسخه ده. خدای شته چې ددې خبرې په اوریدو له یوې خوا خوشاله شوم ما ویل څه خو د څیړنغونډې دلیکنې له پاره یوبل مأخذ هم پیدا شو خو له بلی خوا مې زړه درزیدو، ما ویل چی مولانا صیب به د مقالې د مأخذ له پاره کتاب را باندې ولوروي او کنه خو زړه مې غټ کړ او ورته مې وویل:

په همدې ورځو کې په ننګرهار کې د افغانستان داطلاعاتو او کلتور او ګرځندوی وزارت له خوا د نجم الدین آخونزاده (رح) په اړه څیړنغونډه ده او دا قلمي نسخه زما د موضوع سره ډیر تړاو لري، که خوښه دې وي زه به ستا ددې کتاب نه یوه کاپي واخلم ، حاجي صیب سراج الدین هم یو څه سپارښتنه پرې وکړه، د مولانا صیب منیب دې کور ودان وي د کتاب کاپي را کړه . چی اوس مې په لاس کې ده.

نو پدې هکله د حاجي صیب سراج الدین او مولانا منیب صیب نه په مننه اوس راځو همدې کتاب ته چې په یوبل ډول له نجم الدین اخونزاده (رح) سره تړاو لري:

(c) ketabton.com: The Digital Library

داد هغه وخت ديوه لوی عالم ملا عبد الرحمان « خان ملا » چې د ملا سعيد خان ملا خان زوی دی د ديني او عر فاني دري او عربي ليکونو ټولګه ده چې نجم الدين آخونزاده په خپل خط رانقل کړې او خوندي کړې چې د علم او سلوک د تعميم په لاره کې دده هڅې او ور سره دده د لاس خط رارسوي .

په کتاب کې پنځه پنځوس مکتوبونه خوندي دي چې بيلا بيلو کسانو ته ليږل شوي او بيلا بيل علمي ، ديني ، عرفاني او سياسي مطالب لري، لومړی ليک د مولانا عبد الغفور سوات صاحب په نامه دی چې د ملا نجم الدين پير دی او دليکونو ليکونکی هم زيات عقيدت او ارادت ورته لري چې د حجت قويه په نامه خپل يو اثر ورته ليري.

يو بل ليک يې دبيت الله شريف د نبوي جومات خطيب په نامه دی، چې د صاحبزاده عبدالحی سپارښت يې چې حج ته تليی، ورته کړی دی. يو بل ليک يې د امير دوست محمد خان په نامه دی چې توصيه يې ورته کړې چې رعيت ته په برابر نظر وګوري او قوي پر کمزوري لوړ ونه ګڼې. يو بل ليک هم د امير دوست محمد خان په نامه دی چې ده ته يې دروغتيا دوعا پکې کړې ده. يو بل ليک د سرادر زکريا خان په نامه دی چې د حال پو ښتنه يې پکې کړې ده، يوبل ليک دسيد عظيم شاه کند هاري په نامه دی چې د عرفان او سلوک لار ورته روښانوي.

ددې رسالې يو بل ليک د مؤلف د زوی ملا سعد الدين په نامه دی چې د تقوی او دينداری لارښوونه ورته کوي . دکتاب دوه دېرشم ليک د ملا مير حسين بازارکی په ځواب کې دی.

د کتاب څلور ديرشم ليک د وزير اعظم په نامه دی چې نوم يې نشته خو کيدای شي چې دا به د امير شير علي خان د صدراعظم سيد نور محمدشاه په نا مه وي چې د ده خدمتونه يې ستايلي ، خپل ملاتړ يې ورسره اعلان کړی او د پر مختک دوعاګانې ورته کړی دي. پنځه ديرشم ليک بيا هم د امير دوست محمد خان په نامه دی چې د پاچاهی مبارکي يې ور کړې او دخلکو د خدمت او د دين دساتنی بلنه يې ور کړې ده .

اووه ديرشم ليک د ملا مشک عالم آخونزاده په نامه دی چی د ده دينی جهد يې ستايلی دی. د کتاب اته ديرشم ليک د ملا محمد علم آخوند کند هاري کاکړي په نامه دی چی د صو فيانو د اقوالو د اختلاف په اړه يې ورته کښلی دی. نه ديرشم ليک يې بيا هم دخپل زوی ملا سعد الدين په نامه دی چې دوعايې ورته کړې او انساني کمالاتو ته يې را بللی دی.

څلويښتم ليک يې دسوات صاحب په مړينه يوه تعزيت نامه ده او د هغوی دلوړ شخصيت ستاينه يې پکې کړې ده.

دوه څلويښتم ليک د شيخ ميا تبرک الله دليک په ځواب کې دی چې له دوی نه يې د دوی د « رد وهابيه » په نامه کتاب چې د امير شير علی خان په وخت کې چاپ شوی و، غوښتي چې ده ورليږلی دی.

دري څلوېښتم ليک د صوفي عبد الرسول درانی اسحاقزي په نامه دي او د بيوزلانو مرستي او لاسنيوی ته يې رابولي. پنځه څلويښتم مکتوب د ميا عمر جان د ليک په ځواب کې دی. په شپږ څلويښتم مکتوب کی يې سردار محمد حسن خان او سردار

(c) ketabton.com: The Digital Library

شیر یندل خان ته د دوی دپلر د مړینی تسلي ورکړی او دوعایې ورته کړي ده ، اوځلوینبتم لیک دسوات صاحب دزوی په نامه دی چې د حالاتو په بدلون یې تشویش ښودلی او لارښوونه یې ورته کړې چې د پلار لاره ونیسي او پر مخ ولاړ شي .
اته ځلو یښتم لیک د حاجي ملا محمد اکبر په نامه دی چې د ظاهري او باطني

یاددونه :

دغه مقاله په کال (۱۳۸۳ لمریز) کې د اروابناد نجم الدین آخونزاده څیړنغونده کې لوستل شوې.

ملا نجم الدین آخونزاده
د« سعید افغانی » په لیکونو کې

گــرانــو لوستونکو :

خدایبخښلی دکتور مولوی محمد سعید « سعید افغانی » دخپل کتاب کې چی « زما ژوند» تر عنوان لاندې لیکلی وه او په کال (۱۳۶۵) هجری کې خپور شوای، دمصلح او مجاهد ملا نجم الدین آخونزاده صاحب په هکله داسې لیکي:

زه دخپل پلار [۱] سره څو واری « هډی » ته د مرحوم ملا نجم الدین آخونزاده صاحب زیارت ته تــلی یم او اکثر به زما پلار د روژې د مبارکی میاشتې په اولو ورځوکښې د قرآن کریم ختـم د نجم الدین آخند زاده په جامع جومات کی د زیارت تر څنگه کوه او هلته به د روژی د میاشتو په تراویحو کښې درې شپو کې ټول قرآن کریم ختم او لوستل کیده.

دی ختم ته دمشرقی، ننگرهار حتی د سرحداتو ډیـر خلک را ټولیدل. هلته په هغو شپو کی تود لنگر د هغه ځای د شیخانو د اسلام پور د پاچایانو په مشری چلیده. په دی لنگر کې زرهاؤ خلکو ته ډوډی ورکوله کیدله، ډیر مالونه حلا لیدل او زیاتی وریجی او ډوډی پخیدلې.

دی لنگر ته د روژې په اولو شپو کې زیات خیراتونه او مرستی رسیدلی. مرحوم نجم الدین آخونزاده صاحب د وخت پوه عالم او سالک ؤ. دی د صوات مرحوم ملا غفور آخونزاده مرید ؤ. دی د قادری په طریقی کې پـیر او مرشد گرځیدلی او په زرهاؤ مریدان او په سلها ؤ مأذونان ئي در لودل. د نجم الدین آخند زاده صاحب مأذونان په ټول افغانستان کې د پوره شهرت خاوندان ؤ.

نجم الدین آخونزاده صاحب لوی مجاهد ؤ او د انگلیسانو په مقابل کې ئی د امیر عبد الرحمن په وخت کې زیاتی مشهورې غزاگانې کړې دي.

دی د امیر عبد الرحمن په عصر کې دمهمندو د قام په « جړوبی » علاقې کې اوسیده او بې د امیر د اجازې څخه د انگلیسانو په مقابل کې ئې جهاد کولو تر داسې اندازې دده جهاد قوت موندلی ؤ چی انگلیسانو امیر عبد الرحمن خان ته یو لیک واستوه چې په هغه کې دری لاندی مطالب درج ؤ.

۱- ملا نجم الدین د سرحد څخه لرې کړه ځکه دی زمونږ په مقابل کې د جهاد پارونه کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- ځرخي سپه سالار چې په کنړ کې دی هغه د مجاهدینو سره مرسته کوي نو هغه له دې ځای څخه وغواړه او بل چیرې ئې واستوه .

۳- دافغانستان او دسرحد دخلکو سره تک او راتګ بند کړه.

امیر عبد الرحمن خان د انګلیسانو په ځواب کې داسی ولیکل:

۱- نجم الدین آخونزاده صاحب زما په واک نه دی. هغه د مهمندو په آزاده سـیمه کې او سیري او په خپل سر د تاسو په مقابل جګړی تنظیموي. زه په خپله هم د هغه د زیات شهرت او اعتبار څخه ډاریږم. دی دلته په افغانستان کې زیات مریدان او مخلصان لري او خلک په ده باندی د ولایت دومره قوی عقیده لري چې که دوی چیرې پس له محمد صلی الله علیه وسلم په چا باندی د رسالت عقیده منله نو به په دې باندې به ئې دپیغمبری ایمان راوړی وي نو ښه داده چې د افغانستان څخه بیرون وی.

۲- زه حاضریم چې ځرخي سپه سالار دستاسې دلیکنې په اساس دکنړونو څخه بدل کړم خو په دې شرط که چیری هلته د تاسو په ضد وضعه زیاته ورانه شوله مسؤلیت به ئې زما په ذمه نه وي ځکه چې زما به فکر د ځرخی سپه سالار وجود هلته چې پوه او مدبر شخصیت دی دستاسو په ګټه دی.

۳- لطفاً موضوعات لږ دقیق وڅیړي هغه داچې دافغانستان او سرحدي خلکو تر مینځ پولې ارتې او دوی تر مینځه د ورورۍ روابط نه شکیدونکی علایق دي چې هیچا ته دا امکان نه میلاویږی چی ددوی تر مېنځه تګ او راتګ بند کړی. او که څوک دی کار ته اقدام وکړی ؤ به ئی نشی کړی - ځکه ورور د ورور څخه جداکول او خپل او دخپلوان څخه بندول آسان کار نه دی او هغه هم بیا په داسی ارته سیمه اوبیدیا کې.

وائي: د امیر عبدالرحمن خان په یاداشتونو کې راغلي دي چې ده په پټه د مرحوم نجم الدین آخندزاده صاحب سره رابطه درلوده او په مخفي ډول ئې خلک د انګلیسانو په مقابل کې پارول خو په ظاهر کې د انګلیسانو سره د عدم تعرض متعهد ؤ.

(۱) مولوی عبد المجید د مولانا سید امیر زوی په قوم صافی د لغمان د ولایت دعمرزیو په قریی کې د خیر آباد د کلي او سیدونکی دی.

دی دخپل دوخت لوی مجاهد ؤ او د افغانستان د استقلال او آزادی په جهاد کې یې پوره مؤثره برخه درلوده او دخپلو قومی ځوانانو، مشرانو، شاګردانو او پیروانو سره د انګلیسانو په مقابل کی دډکی، تورخم، او ناقی په سیمو کی جنګیدلی دی.

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

د «النجم» د قلمي جريدې د ادبي فعاليتونو يوه بيلګه

درنو لوستونکو!

د هډې نجم المدارس د ننګرهار ولايت په جنوب کې د نجم الدين آخـونزاده د زيارت تر څنګ موقعت لري. دا مدرسه د وخت دوو مشهورو مدرسو څخه وه چې ډيرديني علماء ترې فارغ شوي دي او د نجم الدين آخونزاده چې په هډه مشهور وه په نوم ياده شوې ده.

په کال (۱۳۲۸ هجری ش) کی مولانـا محمد سعيد «سعيد افغاني » فعال، مخکښ ، اجتماعی شخصيت او دينی عالم، ددی دارالعلوم يانجم المدارس په مدرسه کې لمړی د استاد او بيا د مدير په توګه وګمارل شو.

سعيد افغاني ددې مدرسې د مديريت تر څنګ پـه علمي، ديني، سياسي او فرهنګي برخو کې د خلکو د اذهانو د روښانولو په مقصد او موخه ډيرې هلې ځلې کړي دي چې د«النجم »دقلمي اونيزه ديوالي پاڼه يا جريده دهغه وخت د امکاناتو او محدوديتونه سره سره د يادولو وړ ده.

ددې جريدې چلونکی مولانا محمد سعيد«سعيد افغاني» د نجم المدارس مدير او مرستيال يې په هغه وخت کې د دولسم ټولګې ممتاز او با استعداده شاګرد چې دښکلي املا، انشاء او حسن خط خاوند وه ښاغلی حضرت خـان و چې د جريدې د تخنيکــي جـوړښت تر څنګ د مضامينو د انتخاب او ليکلولو کار يې د مـولانا سعيد افغاني تـر مديريت او رهنمايي لاندې پر مخ بيوه.

دا جريده دډيزاين او محتوا له نقطه نظره ډيره پـه زړه پورې وه او د شاګردانو، استادانو او نورو مينه والو د پوره پاملرنې او تو جه وړ ګرځيدلې وه.

غواړم دبيلګې په توګه دښاغلي صديق الله د« مبارک شه» تر سر ليک يوښکلی شعرچې د« النجم»

د جريدې په څلورمه ګڼه کې په ۱۳۳۷ هـ ش کال د عقرب په ۲۱ نيټه چې د دغه جريدې يا اونيزې فرهنګي لاسته راوړنو په اړه يې ليکلی او نشر ته سپارل شوی وه ستاسو پام راوګرزوم•

مبارک شه

دغــه عــزم او دا کــار شـه مبارک
د« النجم » دا اخبـار شــه مبــارک
چې غفلت ځينې راويښ قام او ټبرکا
دا خـــدمت او داکــردار شه مبارک

چې غرض يې داسلام لاره ښودل وي
يــو قــدم پدغــه لار شه مبارک
د افکارو د روزنې درس به راکړي
هر يو درس يې په بار بار شه مبارک

(c) ketabton.com: The Digital Library

پــرګنو ته بــه د علم رڼـــا ورکړي
دا رڼـــا او دا انـــوار شه مبــارک
د ادب او اجتماع لار کـې قدم دی
دا اقـــدام او دا رفتار شه مبادک
سعادت چې دخپل قام اوطن غواړي
د« سعید » دغــه افکار شه مبارک
د« صدیق » دعاقبوله کړې ای خدایه
دغه سوال ستا په دربار شه مبارک
چهارشنبه د ۱۳۳۷ هـ ش کال دلړم ۲۱ نیټه
دهډې نجم المدارس

یادداشت:
د یادولو وړ بولم چې هغه وخت چې د النجم جریده نشریدله تر اوسه د پښتو املاء او انشاء بعضی د لیکلو ډول او جزیي قواعد بدل شوي خو ما د امانت دارۍ لپاره د هغه وخت ټول مطالب په هماغه رسم الخط ثابت پرېښي.

د کتاب ځانګړتیاوې: مولانا نجم الدین آخند زاده د « النجم » په هنداره کښې

لیکنه اوټولونه: امین الدین « سعیدي - سعید افغاني »
دافغان اســتراتیژیکو څېړنیزمرکز او د حق دلارې کلتوري ټولنې مسؤل مدیر– جرمني

پته :
saidafghani@hotmail.com برېښنا لیک:

(c) ketabton.com: The Digital Library

انځوریز برخه

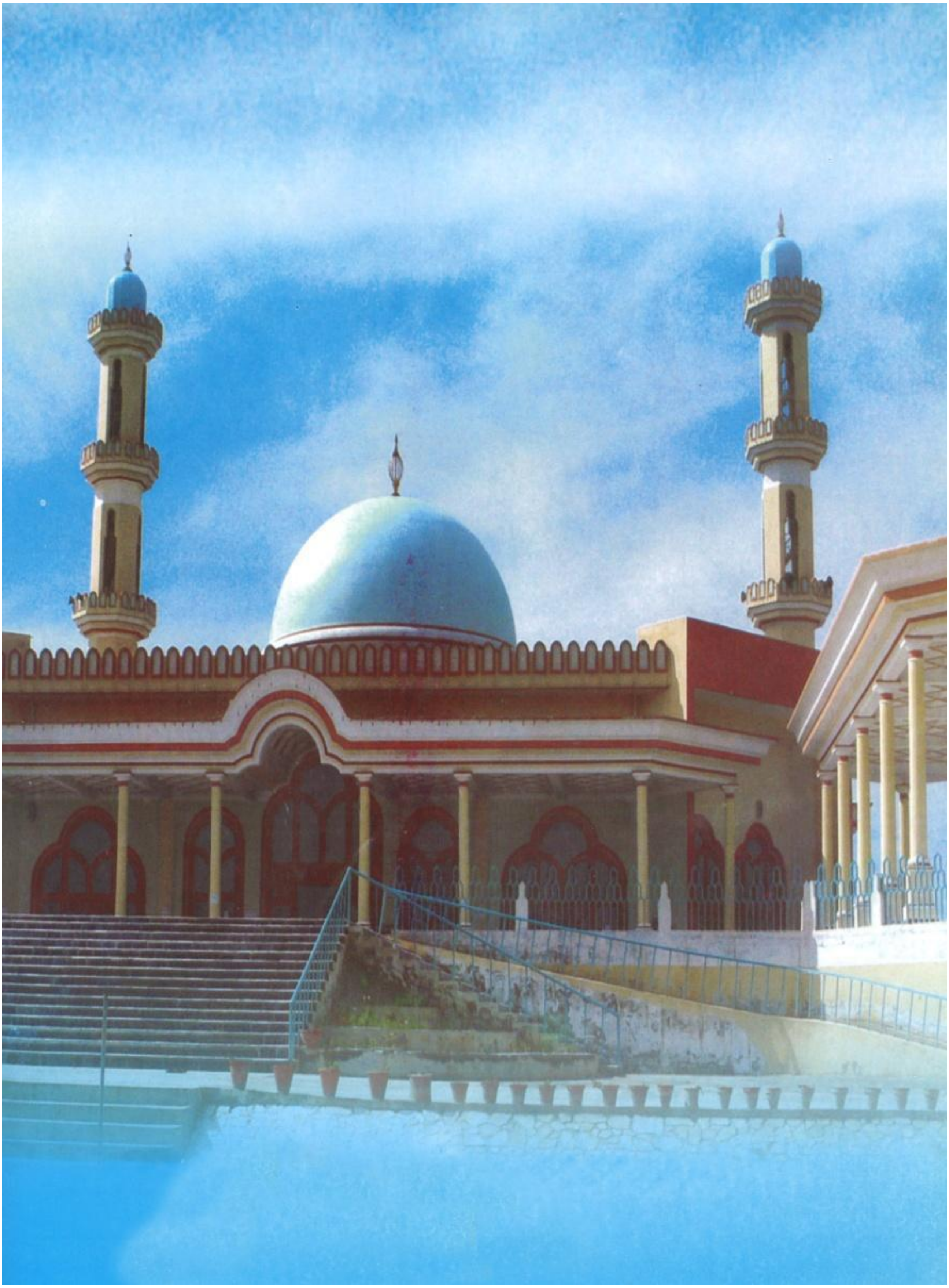

(c) ketabton.com: The Digital Library

النجم

چلوونکی «سعید افغانی» د نجم المدارس مدیر
مرستیال «حضرت خان» د دولسم ټولګي شاګرد
اداره یــه هډه کښی
پته «ننګرهار نجم المدارس

اوه ورځنی پاڼه
بې د رخصتی د ورځو هره
چارشنبه نشریږی

د اخبار د مدرسی جریانات بنیی او
اجتماعی، دینی، تربیوی خبروني کوی
«مسلمان»
پوره مسلمان هغه دی چه د ژبی او د لاس
د ضرر نه ئی مسلمان ساتلی وی «حدیث»

ګڼه (۱) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د میزان (۳۰) (۱) کال

«مرام»

«سعید افغانی»

دالله په نوم شروع ده چه رحمن او رحیم دی. د کامل صفت وړ الله پاک دی چه د ټول مخلوق مربی د جزاء او د حساب د ورځې مالک دی نو ځکه وایم چه یوازې تا له عبادت کوو او تنها تا نه معاونت غواړو تر مونږ ته سمه لیار و ښیه د هغو خلکو لیار چه پیرزوینه دې پرې کړې نه د هغو لیار چه ستا د غضب لاندې راغلي او نه د هغو کسانو لیار چه بې لارې روان دي آمین

وصلی الله علی محمد وآله وصحبه وسلم اما بعد د خلکو خدمت تربیه او پوهه کول دی که خلک پوه شي هر څه کیږي د پوهو اهم مسئولیت دا دی چه په ژبه او قلم سره د خلکو د پوهه کولو خدمت په پوره پاک نیت ترسره کړي. د نجم المدارس مدرسه چه د مرحوم نجم الدین اخند زاده روحانی ستر مجاهد تر څنګه ده مرحوم غازی اعلحضرت محمد نادر شاه شهید جوړه کړی. د دغه مدرسه ده د صالح خوی اعلحضرت المتوکل علی الله محمد ظاهر شاه په روښانه دوره کښی د غه رشد ته رسیدلی چه د ژبې او د قلم په ذریعه د خلکو خیر او فلاح د پاره خپله تبلیغی وظیفه سرته ورسوی. هو د وطن په منابرو او مجالسو په اخبارونو او مجلو علی الخصوص د ننګرهار په ورځ پاڼه کښی د مدرسی د منسوبینو تبلیغی خدمت هغه دی چه لیدل کیږي په همدغه اساس اوس د «النجم» د اخبار اراده سره د ټولو مشکلاتو مینځ ته راغله دا اخبار به یوازې د مدرسی په ګډ ارشاتو اجتماعی، او دینی، تربیوی، مسائلو متعلق خبروني کوی او س به سم دستي په اوه ورځو کښی یو ځل د چارشنبی په ورځ بې د رخصتی ورځو قلمی څو نسخې د مدرسی د پاره نشریږی امید دی چه آینده به د وسائلو د تکیل په صورت د عامو خلکو د استفا دی نه هم صرفه او د ور یغ (؟) نی مونږ په د غه کار کښی د امید وار دی هغه چا سره لرو څو مره چه مونږ ته د کار او خدمت اراده او ارزولری هم د ضرورت په اندازه شته دی

«خبرونه»

په نجم المدارس کښی د مدرسی د علماؤ له خوا د پاکستان د حکومت او ضاعو باندې چه په هغه ملک کښی ئی نظامی حکومت روان کړی د وزیرانو او مشرانو بندیانول او د خلکو په اختنا قو لو بحث دی تاسف او د خورشینی اظهار وشو. د او ضعیت ئی د دنیا د امنیت ماتو موجب د پاکستان د مسلمانو خلکو د پاره ئی د کوم بل ځای په تحریک ځا د شه و بلله.

«سره میاشت»

مونږ خلکو ته د سری میاشتی د مؤسسی تقویه د اسلامی لیار ښوونی په مطابق معرفی کوو امید لرو چه د نجم ز بلود پاره به د غه مؤسسه د معاونت لاس ورکړی

«د معلم د ورځی په متعلق»

په نجم المدارس کښی د پوهنی د وزارت د غه اقدام ته ښه هر کلی وشو وویل شول چه د معلم د اهمیت او قدر دانی په وجه به د افغانستان د آینده نسل تربیه نوره هم قوی شی.

«نوی پروګرام»

سږ کال په نجم المدارس کښی نوی درسی پروګرام عملی شو د دغه پروګرام په مطابق شرعی علوم ویل کیږی او حیاتی مضامین

(c) ketabton.com: The Digital Library

«هیله» بناغلی «حضرتخان»

زه ددی اخبار په متعلق دقا درلرم ناذرت نه هیله لرم چه دخلکو او دجامعی دفایدی اودرڼی سعادت له پاره ئې وسیله وگرځوی موږ دمدرسی منسو بینو دپاره خومره چه دی پاڼی سره په زړونو کښی علاقه او محبت اودلچسپی لرو هغومره دخدمت توفیق هم غواړو. دلوستونکو شوق اوذوق دی د دوی داستفادی موجب دنورو د پاره دی دښو لیاربښونی اساس شی.

«ژبه اولاس» «سعید افغانی»

ژبه اولاس دژوند په ارخونو کښی دېوره پام ترنی د ژبی اولاس تحرک باید اداره شی دکار او خبرو سنره او بد ترخه اوخوابده اکثر په ژبی او لاس اجراء کیږی.

«پښتون قام» «پاچا خان»

پښتون قام ښه قام دی یا دچه زما قام دی څکه ما تر ښه ښکاری دد نیا دخوا دتو مقابله دېره ښه کولی شی هر راز سختیو ته ودریږی لکه توپک، ماشین اوغیر هر مصیبت او تکلیږی خوبره پیسوته نرشی نیلیدی.

«تقدیر» مولوی عبدالجید «حمیدی» مدرس

تقدیر ټول مصیبت زده اوغمجنو خلکو ته تسلی ورکوی پریشانی کانی خفگا نو نه له مینځه باسی. تقدیر خلک دمایوسی نه خلاصوی داطمینان او امید وادی ساحې ته ئې راباسی که سړی دډیر ثروت اوغنا خاوند شی دتقدیر په تصور دکبر او غرورنه په څنگیږی اوکه بیا دډیرو تکلیفونو او مشقتو نوسره مخامخ شی بې صبری جزعه او فزعه نه کوی او دتقدیر په خیال ځانته تسلی ورکوی. آدم علیه السلام باندی موسی علیه السلام تنقید وشو چه ته هغه آدم ئې چه دستا په گناه سره ستا ټول اولاد له جنته راووته آدم علیه السلام دهغه په ځواب کښی وویل چه ایا تورات زما دپیدا ایښت نه څو کاله دمخه پیدا او ۴ هغه ورته وفرمائل چه څلویښت کاله بیا ئې وویل چه تورات کښی دا سی نه دئ لیکل شوی چه آدم به داسی کار کوی؟ موسی علیه السلام وفرمائیل هو آدم علیه السلام وویل نو دا زما کار د تقدیر حکمت ؤ موسی علیه السلام چپ او آدم علیه السلام غالب شو.

«دتقدیر گناه نه ده» «سعید افغانی»

تقدیر دقدرت کار دی زمونږ وظیفه کار او عمل دی قدرت موږته اختیار راکړی عقل او فکر او اعضاء لرو وسائل هم شته نو که موږ ښه کار او عمل نه کوو دا نو د تقدیر گناه نه ده

«کار او کسب د اسلام په نگاه» مولوی احمدگل «مدرس»

«دنبوی حدیث نه»

دحلال کسب طلب فرض دی ښه پاک شی چه تا سو خوری هغه شی دی چه ستا سو دکار او عمل محصول وی که دحضرت مصطفی مصطفی «ص» ژوند ته ځیر شو اودسیر او احادیثو کتابونه مطالعه کړو دده علاقه مندی دکار او کسب سره پوره ورته ځرگندیږی دمحمد «ص» اومجاهدو تجارتونه دتاریخ په پاڼو کښی ثبت دی دمصطفی «ص» دلویو عادا تو او خصوصیاتو نه دا ؤ چه اکثره ئې خپل کارونه په خپله کول په کورکښی هم ځینی دکور کارونه په خپله انجامول. هر قسم روا کار چه ورته مخ کیده بې دکوم عیب او عار نه ئې ترسره کوه. ده دضرورت په وخت کښی دمسافرینو دکورکارونه هم انجامول. هغه چه مشاغل ئې کم وی کولی شی چه دنورو کارونه وکړی مگر حضرت سید الابرار په داسی حال کښی چه په ډیرو مهمو مشاغلو مصروف ؤ دده نه داسی وضعیت دکار او دخلکو سره دکمال علاقه مندی ښه بیلگه کیږی

«توکل» مولوی عبدالشافی «مدرس»

چه په کار او عمل اقدام وشی بیا دنتیجی او ثمری توکل په خدای دا توکل دی نه دا چه څه نه کړو شوت نا سمت لو اودا لو توکل په خدای توکل دکار او فعالیت نه وروسته ځیږدی که د تدبیر او مشوری نه کار و اخستل شی او سړی بیا بیا هم مایوسه نه شی کار کیږی اوکه فرضاً ناکام شی مسئولیت ئې ساقطیږی خدای پاک د مشوری نه وروسته دکار دعزم په صورت د توکل علی الله امر کړی.

«اعلان»

که څوک په شرعی مسائلو کښی دمدرسی نه پوښتنه وکړی که ددفعی او دجرحی په مقصد نه وی مدرسه به د نجم المدارس دعلماؤ په ذریعه سم دخپلو مقرراتو سره ځواب ورکړی.

«دی اخبار د پاره»

دی اخبار ته باید ډیر مختصر مگر زیات مفید او متین مضامین تهیه شی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

النجم

اوه ورځنۍ پاڼه

بې دځنځي دوه خوهره

چارشنبه نشریږي

چلوونکی «سعید افغاني» دنجم المدارس مدیر

مرستیال «حضرت خان» ددوهم ټولګي شاګرد

اداره په هډه کښې

پته «ننګرهار نجم المدارس»

د اخبار د مدرسې چریانات بیني او اجتماعي، دیني، تربیوي، خبرونې کوي

«مونږ» «سعید افغاني»

مونږ پښتانه مسلمانان یو اصیل پښتون ـ او مسلمان او مو د خپل قام د خپل دین او بهبود لحاظ ساتي

ګڼه (۲) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال دعقرب (۷) (۱) کال

«سبز تعلیمي کال» «د مدرسې په انجمن کښې اوړول شوی»

«سعید افغاني»

که خدای کول سبز کال د مدرسې دخدمت دپاره زما خیال دادی ۱ که د مدرسې تعمیر دلیلیونه تر درسونو پورې توول منظم وترل شي ۲ که دکتابخانې نه داستفادې دپاره او داخبارو او جرائدو نه په هغه کتابخانه کښې کوم تنظیم جوړ د ماز دیګر نه خوانه دتفریح په دول مطالعه په هغه کتابخانه کښې وشي بلکه به نوی او که په هغه کتابخانه کښې رادلو هم د استفادې دپاره وی بند ده ۳ که دلو مختصر قلمي اخبار په هفته کښې یو ځل خولسنې ترتیب شي او ددې دپاره په هره میاشت کښې افتخاري مدیر او ددې اعضا تعیین شي بند به وي ۴ که زمونږ په لاس کښې لوخه بیسې راشي ترڅو ځینې اصلاحي او تنظیمي کارونو دپلیش رفت دپاره صرف شي که دانجمن تنظیم د میلمنو دنګ او رانګ او داسې نور ضروري مصارف چه په بودجه کښې ورسره مساعدت نه لرو ۵ په سبز کال کښې مونږ سره دا خیال هم دی که دلو کوم حرفت او صنعت کارچه د مدرسې سره مناسب وی آلات او اسباب پیدا او کارشروع شي ۶ مونږ غواړو چه په سبز کال کښې د مدرسې د طلابو دحوائجو دتکمیل دپاره چه له نوی خوانه ددوی د احتیاجاتو شیانونه ګټه په لاس راشي او له بلې خوانه ددوی مشکلات هم په نظر کښې ونیول شي دلو د کالو سرېشته ضروري ده د ادکان به اوس په محل ددې پانګې سره دلو مجبوری کار به خیر شروع کوو ترڅو د آینده دپاره بنه انکشاف پیدا د مدرسې په ګټه تمام شي مقصد داچه دادکان آینده د مدرسې د معلمینو او اداري خلکو د مالي بنیې د تقویې دپاره اساس او د مدرسې د پلیش رفت دپاره مهم د طلبائو د مشکلاتو د حل دپاره به هم په کښې خیال وی ۷ ددوهم ټولګي محصلین دی هر کال د مدرسې د عمومي اصلاحاتو دپاره غور کوي کو ښبنږ دکوي چه د مدرسې دښه والي دپاره د مخکښې کال نه زیات عمومي توجه پیدا لوی نهضت شروع په آخر د کال کښې د خپلو کارونو راپور کلنې ټولنې ته وړاندې کوي د اکار داسې صورت لري چه اول ترا وله ددوهم ټولګي اعضا یو ترتیب اخوت، همدردي، حوصله منه ګذاره عملي کوي او بیا د مدرسې داصولو تعمیل تقوې خپلو اوضاعو ته بنه تغییر، پاکي نظافت، ددنیا د اوضاعو ته باخبر تیا، دوو ... شوق او ذوق په کار ... بخښش ... هم ... کښې

«خبرونه»

«د مدرسې د اوضاعو په مناسبت»

۲۹-۷-۳۷ تاریخ وُ چه په نجم المدارس کښې د مدرسې د اوضاع په حقله مجلس جوړ شو مجلس ملا سید غریب د قرآن کریم په لوستو افتتاح کړو په دغه مجلس کښې مولوی عبدالشافي مولوي عبدالمجید مولوي محمد شریف د مدرسې مدرسینو او مولوي محمد ایاز د ملا تقي منتظم، همدارنګه ملا حضرت خان، ملا عبدالرزاق، «آصف» ملا محمد ابراهیم، ملا شمس الاسلام سید محي الدین «علوي صدیق الله ککړي» ملا شاه جهان د مدرسې شاګردانو وینا وی او مضامین ولوستل او بنه مفید نکات ئې بیان کړل په آخر کښې «سعید افغاني» د مدرسې مدیر د استاذانو او شاګردانو د اوضاعو د رضائیت اظهار او وی ویل که څه هم زه د مدرسې په موجوده اوضاعو خوښ یم مګر څومره چه زمونږ دپاره په کار دي خصوصاً بایدا په دغه آساس قوي قدمونه پورته شي مجلس دوطن د آرامۍ او ترقي په دعا خاتمه ومونده.

«بخښش او تحسین»

په دې یم دعقرب د معلم دورځې په مناسبت په جلال کوټ کښې یو لوی مجلس جوړ شوی وُ په دغه ټولنه کښې د نجم المدارس مدرسیان او منسوبین هم حاضر وُ د مجلس په آخر کښې ځینې د مکاتبو معلمینو ته او مولوي احمدګل د مدرسې مدرس ته د لوی میاشتنی معاش مکافات او مولوي محمد شریف او مولوي عبدالمجید او مولوي عبدالشافي او مولوي شمس الرحمن د نجم المدارس مدرسینو ته د تحسین ... لیکونه ... شول.

((د اول مخ پاتې))

جنبش د اخبارونو جرايد وسره علاقه او څه
نور نیابت مضمون لیکل او دا سی نور ضروری
مسایلو ته فکر او توصیه وکړي که د دولت
لوی‌ګی اعضا په وار سره دوه دوه ورځي
ورو سته د حاضري په وخت کښي یو څو مختصر
جملي د اصلاح په باره کي نورو شاګردانو ته
په لاندي شان الیطو سره بیان کړي بلکه په
به نوی ــ د پاکی او نظافت د لوازمو مخ
نیوی د مناسبو او ملي جاسوسیشته ۲ په
صنوفو کښي یو تن بد سیند اخلاق ګذاره ۳
د درسو د اهتمام د باره غور ۴ د دلیلو
د تنظیم او ترتیب سره شته او توصیه
۵ د دوی خو په ظرف کښي چه کوم ناوړه
حرکات د متعلمینو له خوا حس شوی وی
مجمل په کنائی طرز سره یوه کول او توصیه
۶ د حاضری د باره عمومی وصایاوی ۷
د مدرسي د پیشرفت د باره د یولو شاګی
دالو د قدرت په وسعت سره توجه ۸ اخبار
شوق ۹ د صوم او جماعت، تقوی او پرهیز
ګاری اهتمام ۱۰ د کار او عمل د باره په خپل
وخت کښي توجه ۱۱ د مدرسي د تعمیر د آبادی
د باره د خپلو لاسو نو د قوه نه هم کار اخیستل
زما د غه مطلب د سبز کال د باره یقین لرم چه
یوازی زه په خپله ترسره کول نه شم که زمونږ د مدرسي
د منسوبینو له خوا مساعدت وی امید دی چه
مدرسه به د دغه افکارو په تعمیل د غښتلی اعمل
واری سره مخامخه کړي د اهم باید وو ایم چه
زه د مدرسي د مسلکي د لوړ والی او د اسلام د
د دین د خدمت د پاره لوی مسئولیت لرونکی او وظا نف
هم لرم امید کوم چه د دغه مطالبو تر سره کولو
د پاره زمونږ د دی وخت اختیار ضروری دا ګڼل شی بای.

((اعلان))

که څوک په شرعی مسایلو کښي د مدرسي نه پو
ښتنه وکړي که د دفتی او جمحا په متصل لوی
مدرسه به د نجم المدارس د علماؤ په ذریعه
سمه د خپلو مقررو تو سره جواب وو الی.

((دی اخبار د پاره))

دی اخبار ته باید چه مختصر مګر زیات
مفید او متین مضامین تهیه شی.

((د وخت اهمیت)) مولوی شمس الرحمن ((مدرس))

ښکاره او هویدا ده چه هر وخت ځانته او جلا قدر او اهمیت لري او هر کار د یو خپل
مخصوص وخت پوری موقوف وی . په ځوانی کښي تالاش شوق او ذوق حرکت او حرارت
وی په زوړ والی کښي بیا یل دګه حال د افکار او سنجش وی . د روغتیا مرتبه او
وخت ته د ناروغتیا مرتبه او وخت تشی رسیدلی د مال اری او هستی وخت باید
قدر وکړو د غې بیسوبی وخلو غمه وخوږ او د اڅکه چه د غه مرتبې ته د قحط او نا توانی
مرتبه تشی رسیدلی . مونږ چه ګورو د انسان عمر ددی لو لو تحو لالو او تبدیلاتو سره
اخته دی د انسان عمر او ژوند دو پړوک توب نه تر ځوانی بیل بیل مناسبات لري د
انسان د عمر نه چه لمحه یا ثانیه تیریږي هغو مره د انسان د خود عمر ملا کمیږي نو
باید هر انسان خپل عزیز عمر لا ابالی و نه شمیري د بیلی بیلی زمانی څخه
استفاده وکړي لکه چه رسول (ص) یو صحابی ته فرمایلی دی غنیمت وګڼه پنځه
څیزونه مخکی د پنځو څخه ځوانی خپله مخکی د زوړ والی نه روغتیا خپله مخکی د ناروغتیا
مرینت او توانائی خپله مخکی د قحط او نا توانی نه فراغت خپل مخکی د مشغولیتیا نه
نه ژوند خپل مخکی د مرګ نه .

((وطن)) ((آسف)) د دوهم ټولګی زده کوونکی

حقیقت دا دی چه د وطن مینه د هر څه نه زیاته ده د امینه دا سی څیز دی چه
لوی لوی خلک حتی پیغمبران هم تری ځان نه شی خلاصولی حضرت محمد صلی الله علیه
وسلم کوم وخت چه د مکی شریفی څخه هجرت کولو نو ځنګه په وخت کښي ئي له درده سوزه
څخه مکی معظمې ته دا سی خطاب وکړو چه که زه د ستا د اهل له لاسه توی و یلی نو
هیڅ کله به زه له تا څخه نه وائی جلا شوی . د وطن مینه او محبت د ایمان څخه یو څخ
شمیرل شی نو نیا پدی اساس مونږ باید د دینه پدی متوجه شو چه د خپل ګران هوا د
په آبادی کښي زیار او زحمت وباسو که څوک غواړی چه د وطن د ترقی د پاره چوده تیاری
او چاری وسنجوی باید د هر څه نه د وطن د خلکو سره سنیه دوید و نیسی که مونږ غواړو
چه مملکت مو په مترقی ممالکو کښي وشمیرل شی باید چه په ګڼه سره د وطن د خیر د پاره
ملا وتړو او د ناوړه اخلاقو څخه ځان او نورو ته د نجات وسایل برابر کړو او په دنیا کښي
ئي په چول سره د وروروالی او وحدت لاسو ته وی کړو په دی وخت کښي زیات و به کوم چه د
مونږ ګران هواد به د ټولو کا میابیو مرکز وګرځي .

÷ ÷ ÷ ÷ ÷ ÷ ÷ ÷ ÷ ÷ د النجم ÷ په ÷ حقله ÷ ÷ ÷ ÷ ÷

ای ګرانو لیکوالانو ÷ ای د مینی پښتنګانو ÷ ای د ښاوری خادمانو ÷ ای با فیضه ادیبانو ÷
چه له ښاوری قی باتیږی ÷ مال او سر څنی تیریږی به ÷ د علم څخه ته ورته یلږی خپلو
وسینو کښي لغمیږی ÷ غیرت منو افغانانو ÷ د غه نوی خوب اخبار ÷ په النجم دی
یادګار ÷ مضامین ئی مزه دار ÷ که دی ټول که اشعار ÷ مبارک دوی پوهانو د
اخبار به لوی خدمت کړي ÷ خیر خواهی به د ملت کړي ÷ او ازونه به او چت کړي
خلک به پوره له غفلت کړي ÷ ښه د هر دی هیجانو ÷ په کښی شته پند او حکمت
درس د دین او دیانت ÷ اچوی روح کښي تقویت ÷ ښه خبرات او لوی نهضت
فدایانو صادقانو ÷ که څه هم بښي حبیلی شته ÷ ښه د فکر منظری شته ÷ د ...
دوه دری شته ÷ خارجی او هم دی شته ÷ ټول ګورواي پوهانو ÷ علوی ...
... اده بخبر ... ښه د زیاده ... ده ÷ د ... ده ÷
... ښه ... ده ÷

(c) ketabton.com: The Digital Library

النجم

چلوونکی: سعید افغانی د نجم المدارس مدیر
مرستیال: حضرت خان د ولسم ټولګي شاګرد او دوه ورځنی | پانه
اداره: په هډې کښی
پته: ننګرهار نجم المدارس
پی دوه ورځنی دوه څو هره چارشنبه نشریږی

د الاخبار د مدرسې جریانات نشر او اجتماعی، دینی، تربیوی، خبرونه کوی
ژوند — «سعید افغانی»
ژوند یوه معنی ده دا معنی هغه چا حل کړی چه دوی جهان په فکر په پاک عشق حرکت او جنبش ورکوی

ګڼه -۳- چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د عقرب -۱۴- -۱- کال

امید واری

«هیم کاکړ»

موږ د دغه اخبار ته نهایت خوش بین یو او دا ځکه چه د علماو په غاړه تبلیغ او امر بالمعروف دی او د تبلیغ لپاره هر دوه جنبی لری خوله او قلم دوی دپاره چه د نجم المدارس ټول علماء د قلمی تبلیغ لپاره هم تقویه او ترسید شی د النجم د اخبار کار شروع شوی ګمان کوم دا اخبار که څه هم اوس د مدرسې د مدرسینو او متعلمینو لپاره خبرونه لاکن د وسائلو او شرائطو د پوره کیدو په اثر کیدای شی چه د مدرسې نه د عوام اخبار او د خلکو د دینی خدمت په لار کښی یو مؤثر قدم شی او حاضر نه وریږی دا النجم د لید وند معلومیږی چه د النجم اخبار دینی تربیوی اجتماعی شیان خپروی او د مدرسې جریانات او پر نګ باندی لنډه اندازه او د علماو او د خلکو په افکار کښی دیو والی او همکاری لپاره کار کوی څو ټول په یو فکر او متین عزم سره د حکومت او ملت د خیر او بهبود دپاره کار وکړی هدار ګاه معلومیږی چه د النجم اخبار غواړی چه خپل علمی مضامینو سره د خلکو افکار تنویر او روښان کړی او بد رسومات او پراګنده خرافات د خلکو نه لری کړی او اسلامی دین په اصلی اساس او شکل لپاره کوم چه د هر چا د خیر لحاظ په کښی وی خلکو ته روان کړی نو په دی ملحوظ دا اخبار د پر لوی مبارک اخبار او لوعالی مطلب او هدف لری نو باید هر څوک دی اخبار ته خوش بین او د تقویې لحاظ ئې وساتی — خدایه

دلپښتون د کامیابی لپاره خدایه
دلپښتون د نیک نامی لپاره خدایه
دا النجم ښه او چت او ښه بالا کړی
دلپښتون ملت د کار لپاره خدایه
چه ټول کړی لپښتانه په یوه لپاره
خپل مینځو کښی همکاری لپاره خدایه
دا النجم واسطه او ذریعه کړی
دلپښتون د غمخوارۍ لپاره خدایه
دا النجم لکه نجم ښه رڼا کړی
د هیم د دی زړه لپاره خدایه

زړه

«محمد افغانی»

په بدن کښی د غوښې یوه ټوټه ده چه صالحه شی ټول بدن ښه کیږی او که فاسده شی ټول بدن فاسدیږی باخبر او ښیږی چه دغه ټوټه زړه دی (حدیث شریف)

زړه د روح مرکز دی او په ټول بدن باندی ریاست لری د زړه اصلاح په علم سره کیږی او د علم اندازه په عمل کښی معلومیږی هغه عمل په کار دی چه د خیر او بهبود اندازه ورسره د خدای (ج) د رضا موجب دځان او د خلکو په درد وخوری تقوی او پرهیزګاری د زړه کار دی ښه ګڼ اره ښه سلوک هم د زړه اړه ده او عزم غواړی د ځان او د خلکو د بهبود لپاره هغه زړه کوی چه د انسانیت په رڼا روښانه وی د زړه نګان روښانه روښنا نوی نور نیت پیدا کوی او یوه مینځ ته راوړی

پوهه

هغه خلک پوهیږی چه د ځان او د بل د خپل او پردی په پیژندلو او پلانونو کښی خطا نشی هغه قوم حتماً مخ په وړاندی ځی چه د ژوند په اسلو د پوهلوی او وارو په ګام د خپل اساسی هدف تعقیب وکړی هغه ملت د ژوند حق لری چه د دوی ذهنی انکشاف د اینده او مستقبل په سنجولو کښی د استدلال او د منطق د تعمق او د ژور فکر په بنا ځان وی داسی نه چه کورکورانه تقلید او هر څه ته په سطحی نګاه کتل وی هغه علم په درد خوری چه د ضرورت او د خیر اندازه ورسره داسی نه چه چتی خوشی تیریدل او ځان سنبودل وی هغه کار ته باید اقدام وشی چه د بوالهوسی نه بهر ځان او د خلکو د زیان نه خالی د عصر او زمان مستند ایجابات او د ملت معقول عنعنات ئې ومنی هغه پوهان باید د خلکو مقلدات وسنجوی چه د خلکو د ذهنی استعداد اندازه لګولی شی هغه وخت باید خبره وشی چه تاثیر وښنی د خلکو سره باید هغه وضعیت وښول شی چه په یو قرار ترآخره ئې وچلوی هغه خلکو ته باید موقع ورکړی شی چه د علم او پوهې په مساوی د ایما او وجدان خاوندوی د هغه شخص باید قدر وشی چه خپل خیال او شرس د جامعی په خیال او شر کښی ګوری هغه ډاکتر او فیلسوف دی چه د قوم په درد یوه د محیط د اوضاعو په مناسب د د صلاحاتو چاره وکړی شی د قوم او د وطن بنیادی غلزوند پوهه، اقتصاد او صحت دی نو په دی ملحوظ هغه قوم او وطن کامیاب او موفق دی چه په دغه دریواړه شقونو کښی د کار خلک په کار اچوی

«سعید افغانی»

(c) ketabton.com: The Digital Library

«محبت» حضرت خان

محبت یوه د زړه پورې خوږه کلمه ده چه څه ئي د
لوچا، یا یو شي او یا یو کار سره مینه، رغبت
او علاقه لرل دی د انسانیت حقیقي تکامل او پوره
والی په محبت سره راځي په نړۍ کښې هغه څوک
هدف او مطلوب ته رسیدای شي چه د خپل هدف
په لیار کښې په محبت سره قدم ونه پورته کوي هر
چاته چه په خپل کار کښې محبت وي نو کار ئې
بې تکلیفه او سنه انجامیږي هو دغه په کور
کښې هم د افرادو محبت د کور د انتظام د پاره
ښایسته ګټه رسوي او بیا په ټولې او قریه کښې
د خلکو یو تر بله مینه او محبت د هغه کلي او قریې
ښې د نیک نامې او ښیګڼې لوی وسیله
ګرځي د یو قوم او ملت لوړتیا او پرمختګ
د محبت له برکته حاصلیږي په خلکو کښې اتفاق
او یووالی هم د محبت څخه زیږیږي نو انسانا
ت ښیې لرلی ئي دا چه محبت سره خلک کیدای
شي او د هر څه لپاره یو اغیز عامل او قوي
محرک محبت دی د دنیا محبت یو قوي محرک دی
مګر دومره لازم دی چه د محبت مناسب ځای او ځای
ونیول شي او په دغه اساس د محبت قدم پورته کړو

معاونت «سلطان عزیز»

وتعاونوا علی البر والتقوی ولا تعاونوا علی الاثم والعدوان واتقوا الله ان الله شدید العقاب – قرآن کریم
د انسان د ګډ ژوند او د ګډ ژوندون موضوع
یوه مهمه او یوه ستر مسئله ده لوی دی ضروري مسئلي
د حل د پاره الله (ج) حکیم حقیقي د ځینو آیاتو په
ذریعه لیار ښوونه کړې او ارشاد ئي فرمائيلي چه
مطلب ئي دا دی د ښو کارونو په کولو او د بدو کا
رونو نه په ځان ساتلو کومک او مدد کا ري
کوی په ګناه کولو او تجاوز باندې یو تر بله مرسته
او معاونت مه کوي خدای پاک خپل دا هدایت
سره تقویه کوي او وائي چه دا ډیر ډیر د الله (ج)
څخه او داځکه چه یقینا الله پاک ډیر سخت
دی د عذاب له پلوه) یعني په دې مقدس هدایت
د دا ښې لوی مقدس ذات الله (ج) باندې عمل
وکړو او نبیان نو مونږ د دائمي سعادت د پاره یو
تر بله د اصلاح خیال او تعاون هم ضروري دی هغه
وخت چه ټول خلک اصلاح شي بیا کیدای شي
چه دا مشترک او د هر یو ځانته پیغې هم
تر لو مطلوب منزل پورې ورسیږي.

اعلان

که څوک په مشرقي مسائیلو کښې د مدرسې
نه پو هیږي او وکړي که د دفعې او د حرجې
په مقصد ندی مدرسه به د نجم الدین
د اعلان په ذریعه سره د خپلو مقا
لاتو سره ځواب ورکوي

«رحمیله»

مونږ غواړو چه د نجم الدین اخندزاده
صاحب ستر مجاهد د سوانحو په حقله
څه ولیکو که چاته د ده د ژوند
اند د حالاتو او د ده د غزاګانو
او د ده د ماذوناتو او مخلصانو
په متعلق موثوق معلومات
وی هیله کوو چه په دغه لیار
کښې مونږ سره معاونت وکړي

د اخبار د پاره

دې اخبار د پاره باید ډیر مختصر
مګر ډیر مفید او متین مضامین
تهیه شي

هکاری

«رحمت الله د ۵ ټولګي»

هر قوم او ملت د خپل اجتماعي ژوند د ښکلي کولو او د ټولو ښیګڼو او د پوه کولو لپاره همکاري او یو تر بله مرستې او لاس ورکولو لپاره
په هر وخت کښې ضرورت حس کوي هو دتاریخ خبرونو له مخې څرګنده شوې ده کوم محیط او جامعه کښې چه د همکارۍ روح قوي
شوي او ددې په مذاق خلکو کار کړي معنوي د ترقي په لیار کښې ډیر قوي قوي ګامونه او چټک کړي او په ارزومند انداز سره
خپل مقصود منزل ته رسیدلي دي بالمقابل له دې نه په نعمت څخه بې برخې او پس پاتې طبقات د فنا خواته روان د فلاکتونو په
پاتو دي یا په کښې غرق د فلاح او نجات لاره او ګډ ورڅخه ورک شوې دي له همدې امله اسلامي قوانینو د لفظي همکارۍ
ته پوره توجه او پام لرنه کړې ده او د همکارۍ د خیال ساتلو د پاره کښې ئې سره اکید اشارات صادر کړي دي ریښتیاده چه ځان
له یو سړی او یا یوازې یو انسان ټول کارونه هیڅکله نه تر سره کیږي ځکه چه د انسان حیاتي ورځ د حیات ډیر شفقوتو ته احتیا
جات لري او هر شي ضرور صحیح کار د کونکي غوښتنه چه دا ټول بیا په ګډه سره د همکارۍ د لیارې نه خپل حقیقي مرام او مقصد ته په
موفقانه صورت سره ځانونه ورسوي انسان د اسبابو په عالم کښې زیږیدلی او د اسبابو په واسطه ژوند کوي د ځینکو شي
کولو چه ټول شیان خود سره نه دي دکوم اسبابو او شرایطو څخه مفت پلاس راوړي بلکه د ده د پاره د هر څه نه ښکلي د هر شي منا
شیوا او مصادر پیدا ئي نه ضروري ده د همکارۍ د پاره دا د دوه شیان ډیر اهم او ضروري دی ۱ – د مطلب یووالی ۲ – یو تر بله
اعتماد نو باید مونږ کوشش وکړو چه یو تر بله په خبرو ځان سره پوه کړو او د اعتماد وسائل برابر کړو که دلته موجوده حالت با
ندې نظر واچوو مونږ مجبور یو چه د همکارۍ د پاره پوره اهتمام وکړو ځکه چه قوم ملت او حکومت ته غوږ کار او کار د همکارۍ نه موږ
نه لري

(c) ketabton.com: The Digital Library

النجم

چلوونکی «سعید افغانی» د نجم المدارس مدیر

اوه ورځنی پاڼه

مرستیال «محمد فتح خان» د دولسم ټولګی شاګرد

بې درخصتی د ورځو هره

چارشنبه نشریږی

اداره په هډه کښی

پته «ننګرهار نجم المدارس»

داخبار د مدرسی جریانات شیی او

اجتماعی دینی، تربیوی خبرونی کوی

«بیداری» (سعید افغانی)

خو مره چه غواړو بیند خدمت وکړو هغو مره باید

پوره بیدار او سو و یڅ دلوړو داوږو بار وی.

ګڼه (۴) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د عقرب (۲۱) د (۱) کال

«مصلح او مجاهد» (سعید افغانی)

ددغه عنوان لاندی غواړم چه د ملا نجم الدین اخند زاده صاحب سوانح چه په خپل وخت کښی زیات مصلح او د انګلیسانو په مقابل کښی په کلکه جنګیدلی بیان کړم. «دده اجمالی پیژندنه»

ملا نجم الدین اخند زاده صاحب دامیر عبد الرحمن د پاچاهۍ په وخت کښی یو دلوی اعتبار خاوندؤ. دغه شاه دی سره د ما ذونافو د کابل په ښار کښی بندی کړو. دی د بند خانی نه په یو خاص ترتیب مخ په مشرقی و تښتید او هلته د مهمند مشرقی په سرحد تو کښی د مهمندو په سیمه په ژوندی او چه کله کښی او سید او د انګلیسانو په مقابل کښی په جنګید. دی یاد امیر حبیب الله خان د پاچاهۍ په وخت کښی د هغه په غوښتنه او اعتماد بیرته افغانستان ته راغی او ننګرهار په ولایت کښی د جلال کوټ نه مخ په جنوب د هډی په قریه کښی او سید. ده د همدغه پاچا په عمر کښی د پیر د اسلام د دین اساسونه محکم کړل او هر خوا ته ئی دلیشی او بلی خوری شوی او دی دده سی لوی شخصیت خاوند شو چه په ټول افغانستان کښی ده د خلکو په عقیده حاکمیت درلوده د غه ملی شخصیت د همدغه امیر حبیب الله په وخت کښی ۱۳۲۰ او ۱۳۳۱ هجری قمری کال د رجب د جل دا عی ته لبیک وویلی.

په دی حساب دده د وفات تاریخ (قبر غازی) دی. دده مزار او مقبره د هډی په قریه کښی دی او لا حضرت سردار محمد داود د افغانستان د صدراعظم په اهتمام بنه جوړ شوی. دده هډیره د ټول مشرقی او سرحد بلکه د ټول افغانستان او پښتونستان د خلکو د عقیدی ځای دی.

«پوښتنه» (اداره)

مدرسه په څنګه مخکښی لاړه شی؟؟؟

یو مختصر او معقول ځواب غواړو.

(۱) «ځواب» (سعید افغانی)

د مدرسی د پاره د همکاری خیال ضروری دی او ترڅو علما د کار خلک خیرخوا او مفید و پیژنی.

(۲) «ځواب» (محمد نواز د دار الحفاظ معلم)

د مدرسی د پیشرفت د پاره هر څه نه مخکښی تقوی ضروری ده ځکه چه اسلام په تقوی او پرهیزګاری سره پیشرفت کړی دی.

(۳) «ځواب» (مولوی احمد ګل د نجم المدارس مدرس)

مدرسه په هغه مخ پروړاندی لاړه شی چه په دی کښی درسی افراد تربیه شی چه د دین او د جامعی د دردونو دواړو شی یعنی بنه تربیه

(۴) «ځواب» (مولوی عبد المجید نجم المدارس مدرس)

زما په خیال چه د مدرسی د ترقی د پاره دا په کار دی چه مدرسه دوی برخی شی یوه رسمی او بله ملی چه یوه برخه د حکومت په مرسته او دویمه برخه د ملت په مرسته مخ پروړاندی لاړه شی.

(۵) «ځواب» (مولوی شمس الرحمن د نجم المدارس مدرس)

د مدرسی د مخکښی تلو د پاره ۱ باید چه په ما بین د منسوبینو د مدرسی کښی اتفاق او اتحاد وی او هم یو مدرسه خپله وګڼی ۲ د خلکو سره علاقه پیدا کول او د خلکو د ذوق سره سم اصلاحات کول په کار دی.

«جهان» (شاه جهان د لیوولسم ټولګی شاګرد)

حقیقة که بشر د ذره په سترګو د جهان په دی لوی او ازاده فضا کښی نظر واچوی او د عقل په ذره بین کښی په دقت سره کتل وکړی نو خود به خود به و پوهیږی چه جهان تر یو کومه اندازه وړاندی تللی او په دی برهم و پوهیږی چه د دا حیات په ټولو خواؤ کښی ترقی چه تر پرون په جهان کښی لیدل کیږی په هغه او د خبرتیا په لاس راغلی؟ نن په جهان کښی هغه شیان موجود دی چه څه زما نه مخکښی د بشر عقل نه منل د نوی په تو ګه لکه راکټ، مصنوعی سپوږمۍ او د وسی نور چه زره د نیائی د وجود څخه بی خبره پرته وه مونږ پوهیږو چه د دغه نهضت خلکو منبع ته راوستلی او د انسان عقل او کنجکاوی، کار او عمل د مدارج طی کړی هو کار او عمل لوی منزلت لری زمونږ ټول مطالب زمونږ د حرکت پوری مربوط دی که مونږ غواړو چه د جهان سره متساوی ژوند وکړو نو لازمه ده چه په کسب او کار کالی منګلی خښی کړو. دا په دمروت خبره نه وی چه د بلچار سمی او عمل په محصول باندی ژوند وکړو.

«د جهان د پاره» (اداره)

مونږ هم ژوندی یو مونږ هم د جهان په یوه څنډه کښی ژوند کوو نو مونږ ته هم په کار ده چه د جهان دډی څنډی د رفاهیت خیال وساتو زمونږ د وطن ازادی د دنیا او د جهان د ازادی په مسایلو کښی پوره لاس لری نو میاید مونږ د ځان او د ټول جهان د خلکو د ازادی د پاره کار وکړو نوره دنیا هم باید د دنیا د دی څنډی د ازادی د پاره د ځان د ازادی په لحاظ د پوره معاونت او مرستی نه کار واخلی که د انسان یو فرد نا ازاد یږی او مرور دی نو د انسانانو ټولو نا ازادی موجب ګرځی نو مونږ باید د ځان او د جهان ته ځنګه چه لازمه ده باید متوجه شو.

صدیق الله
ککړ کی

« مبارک »

دغه عزم او دا کارشه مبارک
د النجم دا اخبار شه مبارک

چه غفلت ځنی لاولیښ قوم او تبارکا
دا خدمت او دا کردار شه مبارک

چه غرض ئی د اسلام لاره ښودل وی
یو قدم په دغه لار شه مبارک

د افکار او د روزنی درس به راکړی
هر یو درس ئی په بار بار شه مبارک

پښتنو ته به د علم رڼا ورکړی
دا رڼا او دا انوار شه مبارک

د ادب او اجتماع لار کښی قدم دی
دا قدم او دا رفتار شه مبارک

سعادت چه د خپل قام او وطن غواړی
د « سعید » دغه افکار شه مبارک

د صادق دعا قبوله کړه ای خدایه
دغه سوال ستا په دربار شه مبارک

شمس الاسلام
« شمس »

« د النجم خدمت »

دغه اخبار چه د النجم په ځلانده نامه مسمٰی دی د دی اخبار د معنا مینو دلید ونه معلومیږی چه د وطن او د اسلام د ترقی او خیرخواهی په مقصد منځ ته راوتلی دی. دغه اخبار که څه هم او س د گوتو د زحمت په ګډه او د یو قلمی اخبار په شکل خاص د مدرسی د خلکو د تربیې په نیت دی مګر امید کوو چه انشاء الله د ا سبا بو د برابریدو په وخت به د ټول دولت او ملت د خیرخواهی په مطلب د عام المنفعت نه نمونه وګرځی ځکه چه دا اخبار د تول مشرقی د علماؤ د مرکز د نجم المدارس نه خپریږی او د هغو منلو علماؤ د ارشاداتو محصول دی چه همیشه د ملت او دولت د خیر او اصلاح په متعلق دیوی مجربی نسخې په شان معلومیږی هو د مشرقی ټوله خلک عقیده لری چه د نجم المدارس علماؤ د ملت او حکومت د دوامی او نهضت د پاره همیشه د مجاهدی په لوی میدان کښی لیدل کیږی. د دوی د ملت او حکومت په منځ کښی بهترین عناصر دی د دوی د خلکو د خیر او بهبود په ملحوظ په ځان د پروت نه او تکلیفونه ګاللی او ګاللی به ئی د دی اخبار د خدمت د پاره هغه علماؤ کار کوی چه په دننه مملکت کښی [redacted] قوی قومی رښتی او د از میښت په ډگر کښی د برېالی توب نښانی لری موږ هیله کوو چه د هیش د پاره د نجم المدارس علماؤ خپل د تبلیغ مجربی نسخې د امراضو په موافق د دغه اخبار په ذریعه په ۳ کالم

مولوی محمد ایاز
د نجم المدارس منتظم

وظیفه

الله پاک هر انسان ته سم د پیدایښت سره بیله بیله وظیفه په غاړه کړی او سپارلی ده مګر د ومره خبره باید ومنل شی چه قدرت د هر یو وظائف مختلف او د هغه د تو ان په اندازه تا کلی دی کم موږ د وظیفی د انجامولو اهمیت ته ملتفت شو او د و مره به را ته ظاهره او څرګنده شی چه کوم انسان د لوی لوم او نشان او عزت خاوند شوی او یا د خدای په درباز کښی ئی د منزلت مقام بیولی دا محض او محض د خپلی وظیفی قدر او د ایفا کولو برکت دی اوس نو هر څو مره چه سړی د خپلی وظیفی په حقله توجه وکړی هغو مره به د دی دنیا سعادت سره مخ کیږی د لته باید د هم وویل شی چه د وظیفی انجامول او س ته رسول هله پوره کیږی چه سړی ځان د دی لایق کړی چه یو زیات اختیارات او اعتماد منځ ته راولی او کړنه د وظیفی انجامول ضرور د مشکلاتو او ټاڼو کامی سره مخامخ کیږی محض اختیارات که څه هم ډیر ته د خود سری سره یو ځای شی د عقل او تدبیر په بنا نه وی او کوم پروګرام و نه لری زما په فکر د سړی هم په کامله صورت سره نشی کامیا بیدای که غواړی چه تاسی خپله وظیفه سر ته ورسوی او کامیاب شی نو باید چه د عقل او تدبیر نه کار واخلی او یو صحیح او معقول پروګرام جوړ کړی د وظیفی د پاره وخت په نظر کښی د مصلحو خلکو مشوره هم ضروری ده موږ باید د تدبیر خلک و پیژنو او وظیفه هم هغو مره چه دوی و سنجوو او مایو سه نشو کار و کړو او د ایمانداری پاک نیت د خلکو سره په پاکی ګذاره وو او د وظیفی مشکلات حتماً حل کړی.

« اعلان »

موږ غواړو چه د نجم الدین اخند زاده صاحب ستر مجاهد د سوانحو په حقله څه ونیکو کړیا ته دده د ژوندانه د حالاتو او دده د غزا ګانو او دده د ماذونانو او مخلصانو په متعلق موثوق معلومات وی هیله کوو چه په دغه لار کښی موږ سره معاونت وکړی

۴ واچوی او خپل تبلیغی وجائب د عمومی منفعت د پاره دریغ نه کړی. موږ هیله کوو چه مقتدر خلک د اسی عام المنفعت اخبار ته د چاپ کولو وسائل برابر کړی.

د النجم « اداره » د ښاغلی « شمس » او « ککړکی » نه دددی مضمون په استولو چه دیو ښه خیال په ساحه کښی ئی لیکلی تشکر کوی امید دی چه په دغه لار کښی به خیرخواه عناصر وسائل برابر کړی

« اداره »

(c) ketabton.com: The Digital Library

النجم

ووه ورځنی پاڼه

چلوونکی « سعید افغانی » د نجم المدارس مدیر
مرستیال « حضرتخان » د دوهم ټولګی شاګرد

اداره په هډه کښې
پته « ننګرهار نجم المدارس »

بی درخصتی دورځو هره
چارشنبه نشریږی

« اخبار د مدرسی جریانات ښیی او
اجتماعی ، دینی ، تربیوی ، خبرونی کوی
« تدبیر او مشوره »
انسان که څه هم پوه وی بیا هم نه پوهیږی نو
لازمیږده چه تل په ټولو کارو نو کښی بشه تدبیر
او مشوری ته منقاد شی .

ګڼه (۵) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د عقرب (۲۸) (۱) کال

(۲) « دده تفصیلی پیژندنه » سعید افغانی

د نجم الدین اخندزاده صاحب رحمة الله علیه د مفصل پیژندلو دپاره په کار ده چه په لاندی ډول سړی ویپژنو

۱ دده عمر او حیات او قواره ۲ دده هویت قوم او نسب ۳ دده اصلی او فرعی مسکن ۴ دده تحصیل او علم ۵ دده تصوف ۶ دده جهاد ۷ دده د شهرت انداز او کارروائی تر مرګه پوری ۸ دده مشهور ماذونان او منسوبین ۹ دده د مرګ نه وروسته شهرت او تأثیرات

مګر په تأسف دی چه دداسی یولوی شخصیت چه د ټول حیات ګذارشات او حرکات ئی نهایت متانت او سنجیده ګی لری . هغو مره چه ویل کیږی او ویل کیږی او بیا ئی وشو په دغه انداز ده دسوانح دلیکلو دپاره چا کوښښ نه دی کړی په دغه حقله زمونږ ګیله دده د معقولو منسوبینو نه کوم چه په خپل وخت کښی نهایت منلی تیر شوی زیاتره ده پوری د ملا طوطی اخند نه هغه هم صرف دده د مواعظو تذکره کړی مګر نهایت ناقص لیدل کیږی او بس . بهر صورت که اوس هم زمونږ په لاس کښی مطلوبه معلومات راشی امید دی چه څه نا څه خو به تری جوړ شی او د آینده د پاره به ګوندی په دغه اوزو دده په عقیدت مندانو کوښښ وکړی چه زمونږ د هدف تارسیدو مطالب تکمیل او پوره کړی باور کوم چه په دغه بیا کښی سعیه به دده د عقیدت مندی ښه ثبوت وی . زمونږ په لاس آخر کښی د خپلو پوهانو او بیدارو ملګرو څخه دا هیله لرو چه خپله بیداری په کار واچوی او حتی المقدور د جامعی د پرمخ تګ وسائلو ته لاس کښی

« بیداری » محمود د دوهم ټولګی شاګرد

که څه هم په دنیا کښی د بیداری او اوږو نه پوره ته کیږی او روح چه تا ورځ اکثر خلک یوانداز پوه او بیداری مګر بیا هم باید د بیداری په حقیقی معنی پوه او اصلی هدف او مرام ئی وپیژنو ځکه چه د بیداری نفس چالاکی او یا پوره ځان ته ځانګړی ګڼل ګڼل ده ده بیداری د بیتر شی ولی چه سړی د یو کسب او یا د کوم شخصی کمال خاوند یا په یو ډول سره خانګه هستی او مال پیدا کړی . دی په خپلی بیداری کښی د جامعی او د وطن او د قام د پاره خیال و نه ساتی . هو هغه کار د چه د عام خلکو د خیر سره مصادم واقع کیږی او د اصلاحی قانون نه ټکا د سوی بیداری لا څه بلکه د جهل په تورو پردو کښی غافلانه خوب کول دی هو بیداری یو داسی پوهه ده چه د بشری تقیمو محک او د عمومی هوسائی موجبه ده او س که ښه دقت وکړو نو تا بته شوه چه حقیقتاً بیداری هغه څوک دی چه د علم او پوهی دلاری خپل ضروریات حس او د پوره کولو اسباب ئی وسنجولی شی د هر چا حق د ښه معلوم په هیڅ ډول سره ئی تلف او پامال نه کړی منزلو کښی و پیژنی د حقوقو احترام او د تاریخی شخصیتو نو د جامعی په اصلاح کښی ساعی د بشر د هوسائی او رفاهیت اسباب پیدا کړی خپل رفعت او ترقی د جامعی په ترقی او تعالی کښی وګوری په هیله لرو چه خپله بیداری په کار واچوی او حتی المقدور د جامعی د پرمخ تګ وسائلو ته حاضر شی .

« پوښتنه » اداره

مدرسه په څنګه مخکښی لاړه شی ؟ ؟ ؟
یو مختصر او معقول ځواب غواړو .

(۶) « ځواب » حمدالله دره نوری

که چیری د تعلیمی پروګرام سره سم یو اخلاقی او عملی پروګرام هم په مدرسه کښی په لازمی صورت مقرر او وروسره سم ټول افراد د روز ل شی شک نشته چه د مدرسی محبوبیت به د هر چا په زړه کښی راسخ د ملت او حکومت د ارزګانو سره به موفق کار وکړی شی چه دا د مدرسی عین پیشرفت دی .

(۷) « ځواب » سید غریب د دوهم ټولګی شاګرد

زما په خیال د مدرسی د مخکښی تلو دپاره داضروره چه ټول منسوبین ددی مدرسی د پاک نیت خاوندان او ایمانا او وجدانا د مدرسی د خیر دپاره کار وکړی

(۸) « ځواب » شمس الاسلام « شمس »

د مدرسی د پرمخ تګ د پاره داضروری ده چه د مدرسی ټول منسوبین او ل خپل نقصانات وپیژنی او بیائی په لری کولو کښی عملی اقدامات وکړی چه د خلکو په نظر کښی محبوبیت پیدا شی .

(۹) « ځواب » مولوی محمد ریاز

مدرسه په هله مخکښی لاړه شی چه د ټولو په فکر او پاک زړه او صاف نیت په کلک عزم او په پوره محبت بی د خود نمائی د مدرسی د ترقی دپاره تیاری او چاری وسنجوی او عملاً هغی ته اقدام وکړی .

شته هغه یوازی دده د فوت تاریخ ښیی چه په « ۱۳۲۰ » او یا د « ۱۹۴۱ » هجری قمری کال کښی فوت شوی چه ددی نه دده د ټول عمر انداز نه شی معلومیدلی مګر شفاها موږ په اوریدلی چه اخندزاده صاحب ۶۰ عمر درلود یا کلو په حدود کښی انداز کیدلی شو خلک وائی چه ښه قوی وجودئی درلوده مګر د ریاضت او تقوی په وجه نحیف او ضعیف شوی و ختی چه د هیڅ ریاضت په وجه دده د لاسو ګوته ښه بلقیدل . وائی چه دی ښه خوش قواره چه سپین سړی و او په اوچلی باندی شین خال هم درلوده او دده د شین خال شهرت زیات و دده رنګ او قواره بیا تا نیره هیبت تا که ده دوری په خلکو دده رعب و لیدی مګر په عین وخت کښی مشفق او مهربان هم و . دده حیات ټول په حرکت کښی تیر شوی معلومیږی چه دده په هغه کښی یو درسی او د یاتی په دوهم مخ کښی .

۷ (دده عمر او حیات ...)

(c) ketabton.com: The Digital Library

« خبرونه »

په ۲۸/۸/۳۷ تاریخ د نجم المدارس په لوی میدان کښې د مدرسې د منسو بینو له خوا د ملا حضرتخان د ریاست لاندې یو باجرائته انجمن جوړ شوی ؤ او په دې مجلس کښې اول افتتاح ملا محمد اسمٰعیل د خو آیتونو په لوستلو وکړه او بیا د غه کسانو د زړو مره ووښتنکر علماؤ ؟؟؟) د اقتراح تر عنو ان لاندې ۱ ملا محمود ۲ ملا احمد الله ۳ ملا فیض محمد ۴ ملا عبد الودود ۵ ملا سلطان عزیز ۶ ملا معراج الدین ۷ ملا حبیب الرحمٰن ۸ ملا محمد نعیم د مدرسې شاگردانو ۹ مولوی شمس الرحمٰن صاحب ۱۰ مولوی رحمت گل صاحب د مدرسې مدرسینو ښې مؤثرې وینا وې وکړې. بیا سعید افغانی « د مدرسې مدیر » د دوی په وینا وباندې تبصره په ضمن کښې وویل که مونږ د غه خبرې تر ملتفت شو چه خو مره ووښتنکر علماء !!! او په دغه متعلق ښه غور وکړو امید دی چه زمونږ د مسئولیت د برداشت د پاره به ښه افکار په لاس راشي. د هر قوم د ترقۍ او تعالي د پاره اول د ځان پیژندل ضروری دی او په دغه ضمن کښې د خپلو نواقصو اصلاح د نورو په افکار و مؤثر واقع کیږي د مجلس په آخر کښې د وطن د راتلونکې او ترقۍ د پاره تولو په گډه دعا وکړه او په دغه لیار کښې د توفیق آرزو ښکاره کړه

« تدبیر او مشوره »

گل محمد « معارفي » د اتم ټولگي شاگرد

د ورمنلي شوی خبره ده چه بشر یو اجتماعي ژوند لری او په انفرادی ډول سره د خپل ژوند احتیاجات نه شي پوره کولی د اجتماعي ژوند د سرته رسولو د پاره تدبیر او مشوره پوره کومک او همکاری کوی کوم کار چه د تدبیر او مشورې په ذریعه سره کیږي دې کښې شک نشته چه ډیر مفید او گټور ثابتیږي نن که د دنیا خلکو ته په ملا رجوع ته رسیدلی او د ژوند د رسانۍ د پاره ئې راز راز وسائل برابر کړي دا ټول د تدبیر او مشورې محصول دی. د اسلام مقدس دین هم د تدبیر او مشورې په ټولگه کار او نورو انجا مولو د پاره امر کوی. د تدبیر او مشورې ځنې ډیر کارونه حل کیږي په تیره بیا د دنیا د مهمو واقعا تو د حل او فیصلې د پاره. مگر د مدبرو او مشاورو خلکو پیژندل هم ضرور دی مدبر دی باید هغه سړی وی چه د ژوند د حالاتو نه خبر د شخصیت پرستۍ او عنعنا تو نه بهر د اجتماعي افکارو خاوندی صحیح ته پیرته د دیوال کلک تادو او بنسټ ته وی که د دیوال تاداو او بنسټ کلک شی دې کښې شک نشته چه دیوال هم کلک راځي او په نتیجه کښې د ډیرو کلو د پاره دوام کوی همدغه شان په هر عمل او هر کار کښې چه صحیح تدبیر وشی هغه کار سرته رسیدلی او گټور ثابتیږي او ورځنی لاس ته راځي.

« صبر او حوصله »

محبوب الهي « عزیز خلاص » د اتم ټولگي شاگرد

صبر او حوصله د هر مرض د پاره مجربه دوا ده باید په هر کار کښې د صبر او حوصلې څخه کار واخستل شي ځکه چه انسان د حیات په صحنه کښې د ډیرو سختیو او مشکلاتو سره مخامخ کیږي نو که په درسي صحت کښې د صبر او حوصلې څخه استفاده ونکړي شي د ژوند نه تولی خوږی به ئې په خفگان او نا کامۍ ملوثې شي انسان هلته خپل اصلي هدف او مقصد ته رسیدلی شي چه په هر کار کښې د ډیر صبر او حوصلې او متانت څخه کار واخلي او همیشه د غه مفکوره د ځان د پاره لیار وگرځوی پس د هغې بیا کیدای شي چه په ډیره اسانتیا و گرد کارونو لیاره د عمل په میدان کښې لوړ قدم و نه و اخلي نو لازمه ده چه د محیط د عمومي افرادو کارونه د صبر او حوصلې څخه ډک وي

« اعلان »

مونږ غواړو چه د نجم الدین اخند زاده صاحب ستر مجاهد د سوانحو په حقله څه و لیکو کرچا ته د ده د ژوندانه د حالاتو او د ده د غزا گانو او د ده د مبارزو نا نو او مخلصانو په متعلق موثوق معلومات وی هیله کوو چه په د غه لیار کښې مونږ سره معاونت وکړي.

« دلمري مخ باقي »

او تبیش او حرکت موجود ؤ چه په یو ځای نشو پاتي کیدلی ده هر چیرته د خلکو په افکار کښې د اسې تحول قایم کړي چه تر ننه هم هغه تحول د خلکو په ما بین کښې یاد او د قدر وړ دی ده په جهان باندې د ډیر خلک د ښو اخلاقو په وجه عاشقان کړي ؤ د ده د حقانیت د ثبات د پاره د اکافي ده چه د ده تولو په هو علماؤ منلي ؤ او د ده حرکات ئې د اسلام د دین په اساس موافق گڼل « دلوڼد لری »

۳ هر څوک په خپله اندازه مسئولیت لري. په پای کښې د خدای د ج ځنی د خپلو پو هانو لیاره نور موفقیت هم غواړم.

« د النجم پاڼه »

آ سف

د غه اخبار چه د النجم په سپیڅلي نامه باندې شهرت موندلی د اد هغه قوی افکارو محصول دی چه د ا به ندلواځي مونږ ته د ذهني تقویې لیاره مفید او گټور واقع شي بلکه د ا به د ټول عالم اسلام بالخصوص بیا د افغان ملت لیاره لوی چه د ا تعا د نجات لیارې ښکاره دی و ښیئ او د ا ځکه چه د ا اخبار د هغه متینو ارا دو یو پاک ضمیر پلوشي دی چه په رښتیا په دل سره د بشر د سعادت په لیار د ر نا وچوی او خلک د خپلو نقیصو ته متوجه کوی هو زه په دې عقیده لرم که د ا اخبار تقویه کیږي نو په آینده کښې به له ده څخه پوره نتایج په لاس راشي او د ا ځکه چه له یوی خوا به د متعلمینو په افکارو کښې صحیح نهضت پیدا او د بلی خوا به کوم چه د علماؤ او قلمی مسئولیت دی پوره ته شي بلي د ا هغه پاڼه ده چه ټولو خلکو ته د اتفاق او ورورولی درس ور کوی او خلک په دې پوهوی چه په هر څه کښې د حق او یو والي ته په ډیر ضرورت حس کیږي او د ا هغه بې غرضه جریده ده چه په خلکو کښې د همکارۍ درد پیدا کوی او خلک د ډیر مزایا و پوهوی او دېته خلک مجبور کړي چه په ښه کښې باید حسن اعتبار د مخ ته راشي مونږ د اسلامي حقیقی د پیرو متقاما تو نه هیله لرو چه د دې اخبار په ډیرې پیژندلو د پاره اجازه وکړي تر څو د خلکو د خیر لیاره زمینه په لاس راشي د دې اخبار د نه قوی امید دی چه خلک په دې پوه کړي چه د وطن د ترقۍ لیاره ۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

النجم

روه ورځنی پاڼه

چلونکی «سعید افغانی» د نجم المدارس مدیر
مرستیال «حضرت خان» د دوم تولګی شاګرد
اداره په هډه کښی
پته «ننګرهار نجم المدارس»

بې درخصتی دورځو هره
چارشنبه نشریږی

«اخبار د مدرسی جریانات بنیی او
اجتماعی، دینی، تربیوی خبرونی کوی
«رهبر»
د رهبر پر متعلق ژوره مطالعه په کار ده کوم
چه مونږ د رهبر خیال کړ و باید مطالب موږ سوی

ګڼه (٦) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د قوس (۵) (۱) کال

(۳) «دده هویت قوم او نسب» «سعید افغانی»

اصلی او فرعی مسکن او ځایونه ئی

ملا نجم الدین اخند زاده صاحب په قوم کاکړ او په ملیت افغان دی پر اصل کښی د جنوبی دشلګرد علاقی نه دی او هم هغلته دده نیکونه او پلرونه تیر شوی. دی بیاد تحصیل او زده کړي په وخت کښی د جنوبی نه مخ په مشرقی ننګرهار راروان شوی پر ننګرهار کښی ځای په ځای دیره شوی او تحصیل ئی کړي دی د تحصیل د پاره افرید و ته هم تلی پیښور او صورت کښی هم او سیدلی دی ده د تحصیل پر وخت کښی هم ځه موده هلته کښی تیره کړي ده دی د تحصیل نه وروسته مخ پر خپل وطن افغانستان روان شوی او په هغه کښی استقامت اختیار کړی ؤ لکه څنګه کښی چه مو وویلی د ځینی سیاسی معاذیرو په وجه کابل ته غوښتل شوی ؤ د کابل په ښار تندور سازی کښی او سیدلی او بیا د کابل نه مخ پر ننګرهار تلی او د هډی په علاقه پر جرو بی، او چم کنډا کښی استوګنه کړي ده پر ننګرهار کښی پر رود د لو کښی ځه موده تیره کړي او هلته په فقیر آباد او نوررود د لو او شینو ار و کښی ګر ځیدلی پر لغمان او سوررود او کامه او خوګیا نو کښی هم د وعظ او تبلیغ او یادونو او مقاصدو په مطلب تلی دی دګرمی پر وخت کښی دی به کابل ته هم تلو او هلته به پغمان کښی ځه موده ئی استوګنه کړي ده دی پر شمالی کښی د کوه دامان خوا ته د داوود ځو پر علاقه کښی او سیدلی او شاید چه هلته به د کوه دامان پر ځینو ځایو کښی ګرځیدلی وی مګر دده د حیات اخرنی شپی او ورځی د ننګرهار پر علاقه د جلال کوټ نه دری میله مخ پر جنوب هډه کښی تیری شوی دی شاید په نورو ځایونو کښی هم ګرځیدلی او یا او سیدلی وی مګر مونږ نه دی اوریدلی نو ځکه د لیکلو جرئت نه کوو

«دده تحصیل او علم»

ځکه چه معمول چه دی د تحصیل د پاره زیات ګرځیدلی او پر ډیرو ځایونو کښی او سیدلی دی و ئی چه اخند زاده صاحب پر دیره ډیر هغه معقول عالم شوی ؤ په تفسیر، او حدیث، قرائت، صرف، او نحو، او فقه، او اصول، او معانی، منطق، او هیئت او ریاضی، او حکمت، او میراث، او حساب، او ... نور نور کړی.

«رهبر» «صدیق الله»
ګلړکی د نهم تولګی محصل

پر دی کښی شک

نشته چه بې د رهبر نه هیڅ کار نه شی کیدی هو: هر کاروان سا روان غواړی او هر کار ته یو یوه صادق لیار ښونکی پر کار دی مګر څه نګر رهبر؟ زما عقیده دا ده چه پر دغه متعلق ډیر غور او دقت ضرور دی. هو دا خبره د پام لرنی ده چه ایا هر سړی د قوم او ملت رهنما کیدای شی؟ ایا هغه مهمه وظیفه چه د رهنما او رهبر پر اوګه پرته ده هر سړی ئی اجراء کولی شی او کله په خصوصا پر دا وخت کښی چه هر سړی نا ری وهی چه زه یو یم هو ته هم یوه ئی هغه هم یوه ئی نه هم لیک او قلم لرم یو یوه رهنما بلل کیږي قوم او ملت ته خدمت کوم د خلکو د پاره د رهنما ئی وظیفه اجرا کوم خلک باید زما پر خط مشی روان شی او دا هم ده چه ډیر و خلکو پر سپین لباس او په سپینو جامو کښی خپل ځان د ملا او رهنما په حیث معرفی کړي دی هغه بل پر لاس بکس او عصری جامو کښی ځانته ډاکټر څه چه ځان د یو رو فیص نه هم پورته ګڼی لافی شافی او چاپکی ئی هم ډیره ده نو خلکو ته او س څه پر کار دی د دا پر کار دی چه پوره غور او دقت وشی تش د خولی پر ویړو رهنما او زعیم ندلی شی بلکه د عمل پر میدان کښی ور ته بنه ځیر شی تر څو چه دهغه پر قول او فعل او اطوارو باندی پوه شی او د معلومه کړی چه دهغه عملی رویه د قوم او تبرس دهغه ګټه او تاوان د جامعی او د جامعی افرادو ته څنګه ده؟ دهغه کار د روانی باید تصرف شی چه دی څه کوی او هدف او نصب العین ئی څه شی دی؟ خپل باندازتوګی د پاره

«پاتی په دوهم مخ کښی»

«پوښتنه» «اداره»

مدرسه په څنګه مخکښی لاړه شی؟ ؟ ؟ یو مختصر او معقول ځواب غواړو.

(۱۰) - ځواب - «حکیم کاکړ»

زما په فکر د مدرسی د پرمختګ د پاره درسی پروګرام ضرور دی چه د مدرسی د علماؤ او دنورو خلکو پر افکارو کښی یووالی پیدا کړي او دا کار د یو اخبار یا مجلی په ذریعه تکمیلیږی نو شیانو امتیازو رکړل شی مدرسه کله چه مدرسی ته ددی دوه به ترقی وکړی.

(۱۱) - ځواب - «فیض محمد»
د نهم تولګی شاګرد

زما په عقیده د مدرسی د ترقی د پاره د ټولو نه مخکښی باید د مدرسی احتیاجات پوره شی نو ددی د پاره د مدرسی اصلی او فرعی احتیاجات سنجول پر کار دی.

(۱۲) - ځواب - «حضرت خان»
د دوم تولګی محصل

د مدرسی تلو لپاره زما خیال دادی چه د مدرسی د ټولو منسوبینو ترمنځ باید حسن ظن تفو او کوم داره وداره تا ثرات چه کله ناکله د انسانی نقیصو لرمخی ترمنځ وقع کیږی دهغی نه سو تیرو ونه لرګی ئی د تشت والی پر مرتبه کښی وشمیرل یعنی وړو وړو خبرو پسی خو هیڅ و نه ګرځی او د غنموخبرو د پاره موقع ور نکړی شی.

«سنجش»   عبدالودود «رفيق»

د مستقرو خبرو ده چې سنجش په هره خبره او بنا او بيا د يو كار او خدمت په وخت كښې چې د جامعې د ارتقا لپاره مد نظر شوي وي يو مهم او ضروري امر دی او دا ځكه چې بشر په خپله په حياتي چارو كښې د هر وخت لپاره بېلا بېل چند ډگانه كار او نه لري او په د نگار نگ خبرو سره مخامخ كيږي د لته بايد دې خبرې ته مونږ ډېر ملتفت شو او ور ته ښه فكر وكړو چې ايا كوم هغه خبري او وينا چې د خپل سوچ او سنجش د لياري نه نوي بلكه محض د توتي په څېر غږيدل وي بې نتيجې ثابتيږي او د اصل مقصد او مرام نه ځكه چې ا او كنا ره ليدل كيږي همدا رنگه يو وخت كښې كوم كار او خدمت د پېش آمد او د روستي مشكلاتو د حل لپاره د خپلو ځان سره قوي افكار او سنجيده لياري نه وي سا تلي رښتيا ده چې داد بلې ورځې د پاره ددې د بس مانۍ موجب گرځي او بالاخره د خجالت په لو لوكند و او د شرمنده گۍ په صحنه كښې غورځيږي نو بايد د اسې وندرښې هوكله چې انسان په دنيا كښې دې خبرې ته اړ او محتاج دی نو اړومرو بايد مونږ په دې اسې قوي غږي و ليكوالو او د ديښې حوصله وكړو چې ښه په لو د دنا خلكو وي او د موجوده طبقې د ټولو حالاتو نه خبر او په خپل ښه او بد اگاه او محكښې او ورو سته ته په ده پام لرنه كوي د خپلې وينا د تا ثيراتو لپاره او د كار ښه نتيجه د خپل ځان سره سا تي تر دې چې د ده او ضاع او حركات نا سته او ولاړه تگ او راتگ قول د روز مره حالاتو سره موافق او برابر وي كه د اسې وشي نو بلي شم چې دا به د لبش د را مي او هوسا ئي لويه وسيله ده په نگروي ولې د وي لوراځې د خپل ځان د خير او بهبود په انديښنه وي بلكه نورو گري هم د نند د ننه په لره مده كښې په حقايقو او رسيدو پوهوي او ورته د خپل ژوندانه په ننگ د ر سونه ښيي نن په دنيا كښې هغه مملكتونه چې په خپل مرام كښې كامياب او وړاندې تللي دا بل څه موجب نه ده بلكه محض د هغوی د خپل سنجش او فكر نتيجه دي چې د لوړې ترقۍ خاوندان او په لږه مده كښې ستر مقام ته ور سيدل .

«اداره»

«د پېژندنه»   «معراج الدين» «جميلي» دا تمر ټولگي محصل

پېژندنه د انسا نانو په ما بين كښې ډېره د اهميت وړ شی دی ځكه چې د پېژندنې په سبب سره راز راز منا فع لاس ته راځي انسانيت تقويه كوي او انساني او روابط محكموي انسان ته خير او شر ورښيي ډېر كرته پېژندنه سړي ته زيانه مفيد او په ډول ډول مهلكاتو او موذيانو نه ورته نجات وركوي تعارف انسان له د ښې صحي صافي روښانی لاري په طرف بيايي كوي د يو شي پېژندنه او د يو چا معلو مول حقايق روښانوي او هر سړی د ژوندانه په خوند او مزايا و پوهوي كه د يو مملكت د يو بل مملكت سره پېژندنه نه وي نو د غه مملكت به بې ترقۍ او د دنيا په صحنه كښې بې ونا كام پاتې وي نو پېژندنه خاص د ترقۍ او كاميابۍ سبب دی .

«اداره»

زموږ مطلب د پېژندنې د پاره داد ی چې خلك بايد و پېژندل شي او د هر چا نه د هغه د ذهنيت لوليا قت په اندازه كار و اخستل شي د رهم ښه ده چې بايد هر څه و پېژنو نه چې

چې ته د دوا په ځا ی زهر نوش وجان شي .

«اداره»

د سلام د دين اساس تعليم او ښودنه د سنجش د پاره د يو ره كفايت اندازه لري كه مونږ وكړي شو چې د خپل اسلام د رهبر ښودني او رويه د سنجش په متعلق د نظر لاندې ولرو او اړومرو به په ټولو مقاصدو كامياب او بريالي شو .

«خومره روښانه علما ؟» «سعيد رفنا»

گرانو ملگرو غواړم چې خومره روښانه علما ؟ د اقتراح په ډول لكه چې په انجمن كښې ځينو وخبرو د النجم په اخبار كښې هم وخپاره شي مگر ددې لپاره چې د اخبار يو مختصر قلمي اخبار دی غواړي چې مختصر او متين مضامين نشر كړي نو بهتره ده چې د دغې پوښتنې د ځواب د پاره ښه سنجيده او مختصر ځواب و ليكل شي ډېر و يل او ليكل چې معنې ونه لري څه فايده كوي ؟ مونږ غواړو چې د ملگرو افكار د كښې كا وي او د پلټنې سره د ښنا كړو نو كه د دغه مهم مطلب د پاره د مفاهمې په بركت چې ته د اسې حقيقت روښانه او ومنل شي چې مونږ د ومره او د اسې علماؤ ته ضرورت لرو د ا به زموږ سعادت وي ځكه شايد په د غه سلسله كښې خلك حقاني علما خپل خير خواه او رهبر و پېژني . د و مقتدائي و گرځوي.

«اعلان»

مونږ غواړو چې د نجم الدين اخند زاده صاحب د سوو نخو په حقله څه وليكو كه چا ته دده د ژوندانه د حالاتو اود ده د ماذونانو او دده د ځينو كارو او يادونو د مخلصانو په متعلق څه توق معلومات وي هيله كوو چې په دغه لياره كښې مونږ سره معاونت وكړي .

«د طلوع افغان پاڼې»

روكرنه غرض ئې خپل وطن او قوم ته كار كول دي بيا په د غه نظريه بايد د رهنما او لار ښودنكي مقام هغه چا ته وركړی شي چې هغه حقيقتاً خپل خير د ټولني په خير كښې ښه وي كار او عمل حس او حركت ئې ځان او خلكو ته خير لوتلي رسولي كې په سپين لباس او مقفى خبرو او يا په بل عبارة په نفس چا بكي باندې غوليدل د نا پوهو كار بلل كيږي بايد رهنما و پېژنو او په رهبرۍ سره ئې و ټينگو .

«اداره»

بې ځايه شكونه هم د رهبر په متعلق غلط دي او د مشكو خلكو نه څه نه پوره كيږي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

النجم

چلوونکی «سعید افغانی» د نجم المدارس مدیر
مرستیال «» د دولسم ټولګي شاګرد
اداره په هغه کښې
پته د ننګرهار نجم المدارس

ده ورځنۍ پاڼه
بې د رخصتی د ورځو هره
چارشنبه نشریږي

د اخبار د مدرسي جریانات علمي او
اجتماعي، دیني، تربیوي خپروني کوي
«مسئول»
هغه خلک مسئول دي چه کارئي د دغه کیږي
چه خلک کړد عام نه کوي بشه نه کوي

ګڼه (۷) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د قوس (۱۲) د (۱) کال

(۴) «دده علم او تحصیل» «سعید افغاني»

په علوم کښې ئې ښه قوی لاس درلوده دښتیا
دده هغه کتابخانې نه چه اوس د نجم المدارس
په لاس کښې ده معلومیږي چه دی ښه عمیق عالم
او د مطالعې شائق و. دوئ چه اخند زاده صاحب په
دعلماؤ سره په ډیر علمي بحثو نه کول ده به همیش د
علم پاره د عمل اندازه کتله دده استاذان هم
خلک ښه یادوي دده د استاذانو په سلسله کښې
دسرشاهي نه چه سړي مخ په پور ځي یوه هدیره
ده د هغې ځای خلک یو قبر ښیي وائي د اخند
زاده صاحب استاذ تیرشوی او هم ډیر ښه مشهور
شخص ئې خلک یادوي وائي ملا نجم الدین اخند
زاده صاحب دده زیارت ته راتللو دده
استاذان په ننګرهار او سرحداتو او صوات
او پیښور او شاید نورو ځایو نو کښې هم
تیرشوي وي کوم وخت چه دی دعلم قال نه
مخ په علم حال توجه برابروي دا وخت دده
یوه بله دوره شروع کیږي دا په تواتر
ثابته ده چه اخند زاده صاحب د صوات صاحب
نه په حیات کښې د قادري شریفې طریقه وکړه
او په دغه طریقه کښې تر ډیره درسونه کامل
کړه او د ماذوني مرتبې ته ورسید ده په
صوات کښې ډیر وظایف وکړي او د صوات
صاحب په نزد نهایت منلئ و. که څه هم زمونږ د مره
دده او د صوات صاحب په هغه وخت کښې
د کرامت زیاتي قیصې شته مګر مونږ دومره
پوهیږو چه دغه دوره جنابان با تقوا
او په دین کښې د تیرشوي عقیده او روح
پورا دا د وظایفو او ډیر یوه تاثیرات
شته دي مګر نه غواړم چه د قیصو د طبع یا
یادګیرد. وائي ملا نجم الدین اخند زاده
صاحب په خلو نه دوائي د طریقت نیا ازل
ومګر ده په خلکو تر یوازي د قادري طریقي
اجازه ورکوله. نور لري

«د تحول» «هیم کاکړ»
په ممکناتو کښې د «د نهم ټولګي شاګرد»
قدرت د تحول او تطور کارخانې را چالانې
دي. آن په ټولو ممکناتو کښې تغیرات او
تبدلات پیدا کیږي. څوک پیدا که
څوک فنا که. چا تر د خلکو او اجتماع د
اصلاح لپاره رنګ رنګ مصلح د ردونه او
فکرونه عطا کا. چاته د بشر د هلاک او فساد
لپاره مهلک او فاسد فکرونه ورکا. په دغه
مفکورو کښې بیا ځیني کامیاب او ځیني ناکام
کا. ځیني د شخصي او یا اجتماعي خدمت لپاره
ډیر لوړ او پایو ته ورسوي. کله هم دا بیا
درسي تیت کړي چه د خاورو سره ئې برابر
کړي. چاته غمځ غمځ کارونه په غاړه
کړي او چاته وارپه وار. غمځو باندې
غمځ مسئولیتونه او ور پورې باندې وارو
مسئولیتونه. په خلکو کښې کله درسي
تحول پیدا شي چه د مایوسیت مرتبې ته
نژدې شي او کله بیا ور وروبېرته مخ
په لوړتیا روان وي او د ډیرو امید و نو
مرکز شي او د درسي نور. خو په هر تقدیر
سره د قدرت او قادریت د غه تحولات
دي چه بشر د ناقص فکر د معلوماتو او ددوی
په دې خبره چه په لوی مقتدر شته دا اقناع
کولو لپاره چالانې دي. په دغه تحولو
تحولاتو کښې که فکر وکړای شي د بشر لپاره
یو ننګ تربیت او تعلیم دی چه بشر په
دغه لیاری سره لوړو مدارجو ته رسیږي
تحول د یوی خوا د قدرت خیال پیدا کوي
او د بلې خوا ئې د کار کول او عدم مایوسیت
او قوی عزم او ثبات لپاره مهم درس دی
او همدا رنګه که د غه تحولاتو کښې فکر وکړای
شي د بشر لپاره د عبرت یوه لویه مجموعه ده
«د پاتې په درهم مخ کښې»

«پوښتنه» «اداره»
مدرسه به څنګه مخکښې لاړه شي؟؟؟
یو مختص او معقول ځواب غواړو.

۱۳ - ځواب - عبدالرزاق
«آسف»

مدرسه به هلته مخ په وړاندې
لاړه شي چه د مدرسي ټول افراد
د خپل مسلک په رېښتیا توقوی روان
شي او ورته بد بینه نشي.

(۱۴) «ځواب» عبدالرحیم
د نهم ټولګي زده
زما په خیال د مدرسي کوچنۍ
د پر مخ تګ د پاره ضرور دده
چه د مدرسي ټول منسوبین د
مدرسي قوانینو او اصول په ډیر
شوق او ذوق سره عملي کړي
او هیڅ یوئې بیګاډو په پیسې
ونه ګڼي تر څو د خلکو په ستر ګو
کښې ښه او ورته راغب شي.

(۱۵) «ځواب» سلطان عزیز
د اتم ټولګي زده
زما په خیال د مدرسي کوچنۍ
د پرمختګ د پاره د عامي او خاصي
طبقې سره رابطه او د یو ځای
پراخوالی خورا مهم
څیز و نه بلل کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

« تربیه » سید محی الدین

د احد ایوه معلومه «علوی» د اتمرتوګی زده کونکی

او مثلاً نده خبره ده چه هیڅ عمل او فعل
له تربیې او ښوونې څخه لاس ته نه راځی
ځکه الهی قانون به دی جاری شوی دی چه
همیش ئې د لبش تربیه د پیغمبرانو په وا
سطه کړې ده ترڅو لبشر د هر راز مشکلاتو
نه مصئون او د صلاح او فلاح سره مخا
مخ شی . زموږ هدف او مرام په نو موړی
موضوع کښې دا دی چه تربیه چون امر
ضروری او دواجباتو نه شمېرل کیږی
نو اول فا لاول باید تربیه د عصر په مقتضیا
تو کښې پوره دخل او شترک ولری ځکه
تربیه که د عصر حایزه او ایجاباتو سره تطبیق
او منافاه وی نو د مربی سعیه او کوښښ
بی ځایه مصرف او بالآخر کوم مثمره نتیجه به
لاس ته نه شی راوستلی که موږ ده ا سمانی قانون
ته متوجه شو نو الله پاک سره د کمال قدرت
نه د عصر د ایجاباتو پوره مراعات کړی دی
او هر وخت ئې د خلکو د طبیعت سره مناسب
مجربی نسخی په عمل راجولی دی کله چه مرض
د پرسخت شوی او هلته ئې قوی نسخه او کله چه مرض
مخ په ضعف راغلی په هغه مناسب ئې
نسخه په کار راجولی ده موږ باید د قدرت
د تربیې نه استفاده وکړو قدرت کوم
وخت چه بشر ما شوم ئې هلته مناسب ئې
دوړ و کتوب سره تربیه کوی بیا کله چه
انسان مرتبې د رشد ته ورسیږی نو د
رشد د حالت سره سم تربیه لیدل کیږی
خلاصه دا چه الله پاک د عصر د مقتضی
سره سم او د مرض د قوت او ضعف او د
انسان د طبیعت او حالت سره موافقی
نسخی په کار راجولی نو موږ هم باید په عمد
اساس د تربیې ځای وساتو . او دوهم باید
چه په تربیه کښی اخلاقی جنبی ته پوره
موقع ورکړه شی او ښه اخلاق او بد اخلاق
باید وسنجول شی چه ښه اخلاق کوم او
نا بوده اخلاق کوم دی زموږ په عقیده ښه
اخلاق هغه دی چه د شریعت د پاکی ځای کې
؟

۳

او بر ابرچو کا ته بهرنه وی ځکه په
شریعت کښی د الله (ج) ، او د رسول (ص)
ګټور ارشادات شته او دی کښی
شک نشته چه کوم اخلاق چه په دغه
او اره جاده او مستقیم چوکاټ کښی
داخل او برابر وی هغه د خلکو په ګټه
تمامیږی که لبشر دقت وکړی بی د تعصب
[illegible]
او دریم درجه د تربیې په پاک او
سپیځلی صحنه کښی مدار د عملی او فعلی
تقوی نظریات په کار او رجول شی او
تقوی هم باید وپیژنو تقوی ځان ساتل
دی د نا وړه اعمالو او خوینو څخه او
تشبث کول دی په حمیده خوینو او اعمالو
باندی [illegible] انسان باید د عقل د حمتی
نه درس واخلی ترڅو ښه او بد خوینو
او عملونو ورته ترخ شکند شی او په دی پوه
شی چه کوم د عمل او کوم د ترک وړ دی
د اهم د حق سبحانه په فیصل کلام بشره صحیح
شوی دی . وما آتاکم الرسول فخذوه
وما نهاکم عنه فانتهوا =

« دلمړی مخ پاتی »

غنی د فقیر نه او روغ د نا روغ نه
او بالعکس او شل او ګوډ او ړند و نه په
د صحیحو خلکو او بالعکس او غټو مسئو
لیتونو والا د و اړه مسئولیتونو والا د
څخه لعد رسی نو چه په دغه رنګه تحول
سره د پوی خوړ نه عاطفه او صله رحمی
پیدا کیږی او د بلی خوا نه د هر بیری خاتمه
فکر کید لو تا ثیر پیدا کوی په دغه موضوع
کښی که هر څو مره کتابونه ولیکل شی بیر ګی
لکن دا هم باید و ویل شی چه که هر څوک
مسلمان او غیر مسلمان چه د عبرت په
سترګه د غه تولو کا ئناتو ته او د دوی
تحول او تطور تغیر او تبدیل ته په
عمیق نظر سره وګوری نو حتمی به ووا
یی چه ربنا ما خلقت هذا
باطلا سبحانک فقنا عذاب النار

(۱) « اقتراح » « سلطان عزیز » د اتمرتونګی زده کونکی

د موضوع دوه جز نه ده

غواړم چه په دواړو د اجزاؤ باندی څه نا څه
رڼا واچوم د لمړی جزء په متعلق چه څنګه علما
دی و پیژنو د سی علما چه د اسلام او وطن د
ارتفاع او ارتقا په مقابل د شخصی اغراضو نه تیر او همیشه
د حقائق د ماهو الحق او ابطال د ماهو الباطل
په حقله زیار و باسی . د سی علما چه د حق په
مقابل کښی د ضرورت په وخت که تن په تن او مشوره
د غوړی د خپل سر او مال څخه لاس اخلی . د سی
علما چه د خلکو په زړونو کښی ځای لری او په
صداقت او امانت موصوف د عامی خیر خوا هی
پلوی او طرفداری کوی . د سی علما چه د اسلام
د ترقی د پاره ځان هر رنګه تکلیف ته ورکولی شی
دا سی علما چه د پوره حوصلی او صبر خاوندان
د پخوا نیو صلحاؤ د کارنامو څخه د خپل اطمینان
کار اخلی . د سی علما چه د فصاحت او بلاغت
مراعات کوی د عامی او خاصی طبقی په زړو په
پوره [illegible]
رفتار کوی . د سی علما چه نور و ته د ښو نیار
ښی او په خپله ئې هم عملی کوی . محض غږ بدل
او نه کول د لوی ندامت او غټ عذاب موجب
ګنی . د سی علما چه په ژبه او لاس او پښو
بلکه په ټولو اندامونو باندی د نړۍ دکومی
په صداقت او ښه نیتی سره خدمت کول عادت
[illegible] او پیغور نه بولی . د سی علما چه [illegible]
[illegible] د تحریر او تقریر په ثمره باندی محیط په ټولو
او منا عولوه او باخبر وی . د اسی علما [illegible]
خیر د جامعی په خیر کښی وینی او خپله ترقی
د جامعی د لوړتیا په ضمن کښی لټوی .
د څو مره علاوه دپاره زما ضیا لدا دی چه [illegible]
[illegible]

(c) ketabton.com: The Digital Library

النجم

اوه ورځنی پا نه

بې درخصتی د ورځو هره
چارشنبه نشریږی

چلونکی د سعید افغانی « د نجم المدارس مدیر
مرستیال محفوظ خان » د دولسم ټولګی شاګرد
اداره په هډه کښی
پته د ننګرهار نجم المدارس «

د اخبار د مدرسی چې پا نات بنیی او
اجتماعی، دینی، تربیوی، خبرونی کوی
« امیدونه » « سعید افغانی »
دا ننګ کیږی چې اول امید و نه دی پوره شی
دوم ده چې ښه نیت او معقول مجاهده په کار ده

ګڼه (۸) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د قوس (۱۹) (۱) کال

(۵) « د ده تحصیل او علم او تصوف » « سعید افغانی »

هډی صاحب عالم و مګر داسی عالم نه چې علم ئې د عمل سره نه برابر وی او یا د سړنبه توب نه په ئې کار اخستلو او یا د کبر او غرور نه د یک عالم او یا د چې د ده علم د روهامو او خرافا تو یوه مجموعه و او یا خدای ناکړه چې ده به دین د دنیا د پاره وسیله ګرځولی وی دی یو حقانی عالم و ده د اسلام دین پېژندلو دی په دی خبره پوهیده چې خلکو کښی باید د محبت او مودت اساس قایم شی دی د یا کار صوفی نه و او نه دلیخ او صومعی طرفدار و دی یو اجتماعی شخصیت و ده هیش د نا وړه رسم او رواج سره مجادله کړی خلک ئې د بیکاری او تنبلی نه خلاصول .

« مصلح او مجاهد » « سعید افغانی »

دا ئې نجم الدین اخند زاده صاحب به د علماو سره زیات محبت کولو او ښه عالم به ئې زیات خوښوی د هغه وخت علماو به ده پاندی د علمیت اشیبتونه کړی و علماو د ده نه په لوی لوی کتابو او علومو او په تاریک باریکه مسا یلو کښی پوښتنی کړی مګر ده سره د علمیت اندازه قوی وه د علماو د پوښتنو د پاره ئې ښه ځوابونه ورکړي دی د علماو په نزد ښه جید عالم ثابت شوی و نو ځکه ئې دی د دین د وقت او د دین د حامی د پاره ..... عصر لوی نابغه شخصیت لیدلو ده علما تربیه کول او علما و ته ئې د عمل درس ورکولو دا ئې نجم الدین اخند زاده صاحب په طالبا نو ته هر کال په سلها و پوستینی جوړولی او د بخشش په ډول به ئې ورکولی ده د علماو د پاره خولی او پګړی پیدا کولی او د بخشش په قسم به ئې ورکولی د نجم الدین اخند زاده صاحب علمی بحثونه علمی موعظی او خطا بې ښی با تا ثیره یا دیږی ده خلکو ته د کونج او زاویې درس نه دی ورکړی ده خلکو ته د دنیا په دا شان بده نه ده ظاهر کړی چې خلک دی دنیا ترک او کار دی نه کوی دی په دی خبره پوهیده چې د دنیا مذ مت هم د دی د پاره دی چې باید مسلمان د دنیا د محبت اندازه و پېژنی د دسی چې د دنیا د محبت په وجه د خلکو حقوق تلف د رحم او عاطفی خیال و نه ساتی د داسی د دنیا نه چه هرج مرج پیدا شی د جنګ او قتل او قتال موجب و ګرځی او داسی نه چې خلک په دنیا غره شی خیل خالق هیر کړی او د بلی ورځی غمه ورسره نه وی او که نه دنیا د دی د پاره چې د ځان او د خلکو د خدمت او رفاهیت په مقصد وی بده نه بلکه پیدا کول ئې ثواب دی . نجم الدین اخند زاده صاحب حقیقی عالم و په دی خبره ښه پوهیده چې خنګه علما ؟ ؟ ؟ دی په دی پوه و چې د خلکو د اصلاح د پاره څنګه علم په کار دی نو هغه د ملا حظه او چې د وخت او زمان مراعات شته دی ده علماء په ځان را ټول کړل خلکو کښی ئې نوی روح پو کړو مګر پیر تا سف دی چې ده د کار نقشه د ده نه پاتی ورو ستینو خلکو بد له کړه په دی پوه نه شول چې اصلی سړی څوک وی په دی ښه پوه نه شول چې د نجم الدین اخند زاده صاحب مطلب څه و چا د خیال وکړو چې د دی اخند زاده صاحب سره د تسبو د شمار خیال و خوک په دی عقیده لاړل چې دوی ورکول او ننګر مقصود دی چا دا ... [illegible] ... چا سره د سودا پیدا شوه چې څه د ساده خلکو په ... [illegible] ... د چا د وجوه چې چا د ننګر په نامه او چا د مسجد د جوړولو په هنګامې ... [illegible] ... خیال می دی نا روا نا روا ... [illegible] ... اسلام باندی هم بدګمان کړل خدای خبر چې د اسی جنا یا ... [illegible] ... د پاک خدای په لوی دربار کښی څه ځواب ... [illegible] ... زاده صاحب په مخلصا نو کښی ښه پاک او پوه خلک هم ... [illegible] ...

... [illegible] ... اندازه موږ سره شته امید دی چې د هغوی د کار نامو تذکره ... [illegible] ... پاره ئې هڅه به ډول ډول ... [illegible] ...

« د پوښتنه » « اداره »

مدرسه په څنګه مخکښی لاړه شی ؟ ؟ ؟ یو مختصر او معقول ځواب غواړو .

(۱۶) - ځواب - محمود دولسم ټولګی محصل

زما په ګمان د مدرسی د پرمخ تګ قوی عامل همدا دی چې د سږنی تعلیمی کال د پاره چې د « سعید افغانی » له خوا کومه نقشه سنجول شوی د مدرسی د لوړتیا د پاره هغه شروع ترکومی اندازی چې شوی وی ښه او دلوړ د پاره د مدرسی خیال قوی اسباب پیدا چې کوم شی په سږنی کال کښی د هغه مطلب ترسره شی .

۱۷ - ځواب - شاه حسن دیوولسم ټولګی زده کونکی

مدرسه په هله مخکښی لاړه شی چې د مدرسی منسوبین هسی افکار او نظریات ولری چې د خلکو افکار او نظریات خانو ته جلب او متوجه کړی یعنی اجتماعی حس ولری .

۱۸ - ځواب - ګل محمد خان دالتم ټولګی

د مدرسی د ترقی د پاره صحیح طلاب روزل او په کار دا چول ... [illegible] ...

(c) ketabton.com: The Digital Library

« خبرونه »

دنائب الحکومه مرستیال ښاغلی محمد ظریف پر درسی حال کښی چه د مرافعی قاضی، اداری مدیر، د نجم المدارس مدرسی ښونکی شاګردان، او دهلی ځینی سپین ګیری او خلک حاضر وو په هغه کښی د نجم المدارس د مدرسی دنوی عمارة دتادو ویاړه ئی کینبود له دنائب الحکومه ښاغلی مرستیال او د مرافعی قاضی په خپلو بیناؤ کښی د اسلامی علومو د مدرسو د انکشافاتو په باب د حکومت پاملرنه څرګنده کړه مولانا سعید د مدرسی مدیر د حکومت د (اضافه) علاقه مندی نه چه د دینی مدارسو سره ئی لری د حاضرینو له خوانه رضائیت ښکاره کړه او وی ویل چه موږ غواړو چه د دی مدرسی د شاګردانو د روزنی په واسطه اسلامی شریعت قوی وساتو

۴ لاس په صدقی سره ئی چپ او ډب لاس په صدقی سره ئی ښی لاس خبردار نه شی ترڅو ریاته مخفی ئی نشی چه پټ شریک بلل کیږی. اووم هغه څوک دی چه الله پاک په یوځانه ځای کښی یاد کړی او سترګی ئی اوښکی توی کړی یعنی دی د خپل خدای (ج) د عدم اطاعت څخه په ډار او هیش ترې په خوف او ترس کښی دی او وائی چه آینده به بد کار نه کوم. د خپل عمل د اصلاح د پاره د مخکښنی شیانو مراعات زیات ضروری دی ځکه چه ولښتو مثل دی چه خپل عمل دلاری مل دی حقیقت دادی چه ښه عمل د ځان توښه ده او د [illegible] تول سعادت ور [illegible] تیل دی.

(من الله ۱۹۸)

« یوه لنډه موعظه »
« دنبوی حدیث له ترجمی څخه »

محمد عمر دیوده تشیم تولګی محصل

حضرت محمد صلی الله علیه وسلم فرمائی اوه کسه دی چه په هغه سخته ورځ د جزا کښی به د خدای د رحمت د سوری لاندی په آرام وی چه بی ددی د حم څخه د ذات اقدس او راحت بله کومه وسیله نه پیدا کیږی اول عادل پادشاه دی چه د خپل سلطنت په وخت کښی مخرب کسان د طبعی او ذراتی وظایفو څخه منع کړی او د رشوت او نورو ناوړه او ناجائزه کارونو ئی مخ نیوی کړی وی او ده په وخت کښی د حقانیت او عدالت او انزوند پورته او د مظلومانو د خولی آه ورکړی او د دوئی مروی او د هر چا د منزلت په اندازه قدر او مراعات کاوه شی. دوهم هغه ځوان دی چه د الله پاک په عبادت کښی پورته او د خپل د ځوانی عمر ئی د خدای (ج) په مینه او محبت کښی تیر کړی وی ځکه چه په دی د جوش او حرارت وخت کښی د خدای اطاعت او ګناهونو څخه ځان ژغورل او د نفس اداره کول د پیغمبرانو خوئی دی یوسا لکه وئیلی دی در جوانی توبه کردن شیوهٔ پیغمبریست + وقت پیری ګرګ ظالم میشود پرهیزګار. دریم هغه څوک دی چه زړه ئی د مسجد پوری تړلی یعنی دی جسماً که هر ځای کښی مګر زړه ئی د خدای پاک معبد د تعالی سره مربوط او په دی الذکو کښی وی چه کله په دنیا مخروخت راشی چه ورته لاړ شم. څلورم هغه دوه سړی چه دوستی او دښمنی محض د خدای پاک د رضا لپاره کوی یعنی په دی نیت چه خدای په دا ستا دوست دی ځکه زه دوستی درسره کوم او یا د استا دښمن دی ځکه زه دښمنی درسره کوم. په دی کښی شک نشته کو مرد دوستی چه د خدای د پاره وی هغه به ډیره خوند وړه مزه ناکه او دوام داره وی او هغه دوستی چه د کوم دنیوی مقصد په غرض وی بی نتیجو او لنډه ورقع کیږی. پنځم هغه سړی دی چه د غواړي ده ته یوه ښځه چه ځائو ند [illegible] د نسب [illegible] او ځائیست وی او دوئی چه زه د [illegible] د الله پاک نه یعنی د نفس خو اهش او د [illegible] بلنه قبوله نکړی. شپږم هغه څوک دی [illegible] خیرات کوی په خفیه طور [illegible]

« اقتراح »
(۲)

« حبیب الرحمن » د شپږم ټولګی زده کوونکی

زما په خیال د غه موضوع ډیره مهمه او دا دی د ځینو په شاؤ خواؤ کښی زما مخکښنی زمونږ نورو ملګرو ښه بیانات وکړل زه هم د محض اشتراک لپاره غواړم چه په دی متعلق کښی څه ناڅه د علماؤ کم او کیف بیان کړم زما په قاصر فکر سره د ځنګه علماؤ ځواب دادی چه علماؤ اول باید خپل ځان اصلاح کړی او بیا د نورو د خیر او بهبود د پاره کار وکړی او د ځکه چه دوی ته ورثه د پیغمبرانو عم ویل شوی دی او پیغمبرانو هر یو په خپل حیات کښی لمړی خپل ځان په تقوی موصوف کړی او بیا ئی د نورو د لښ د پاره د خیر او د بهبود لاری سنجولی دی همیشه کړه په تکلیف هم ورته رسیدلی سره د هغی هم امر بالمعروف او نهی عن المنکر ئی کړی دی نو څرنګه چه علماء د هغو قائم مقام دی نو د دوی ته هم دا باید دی چه د دی وظیفه ترسره او انجام کړی ترڅو به دوی باندی په حقه سره د هغوی د وراثت کلمه صادقه شی د دغه مهمه وظیفه ده چه دوی ته ترغاړی شوی نو دوی به هله په دی وظیفه موفق او کامیاب شی چه دوی په هغه برګزیده کیفیاتو او حسنه اخلاقو مکیف او موصوف شی چه سر دا تو سماوی په لار ښودونه او ارشاداتو باندی اول په خپله عمل او بیا ئی نورو خلکو ته تلقین کړی ځکه خدای ناخواسته که یو عالم له مقتضی د دی قانون نه په بله لار روان وی هغه نشی کولی چه داو ظیفه سرته ورسوی او د ځکه چه د اغریب خپل حیران او د هلاکت په کنده کښی پروت دی نو بل به څنګه د راجګ کړی د هغه علماؤ په عقل چه خپل ځان نه اصلاح کوی او بل ته وائی الله پاک فرمائی کبر مقتاً عند الله ان تقولوا مالا تفعلون یعنی په نزد د الله پاک د [illegible] [illegible]

[illegible] لاز مرده چه د خپل علم اهمیت [illegible]

(c) ketabton.com: The Digital Library

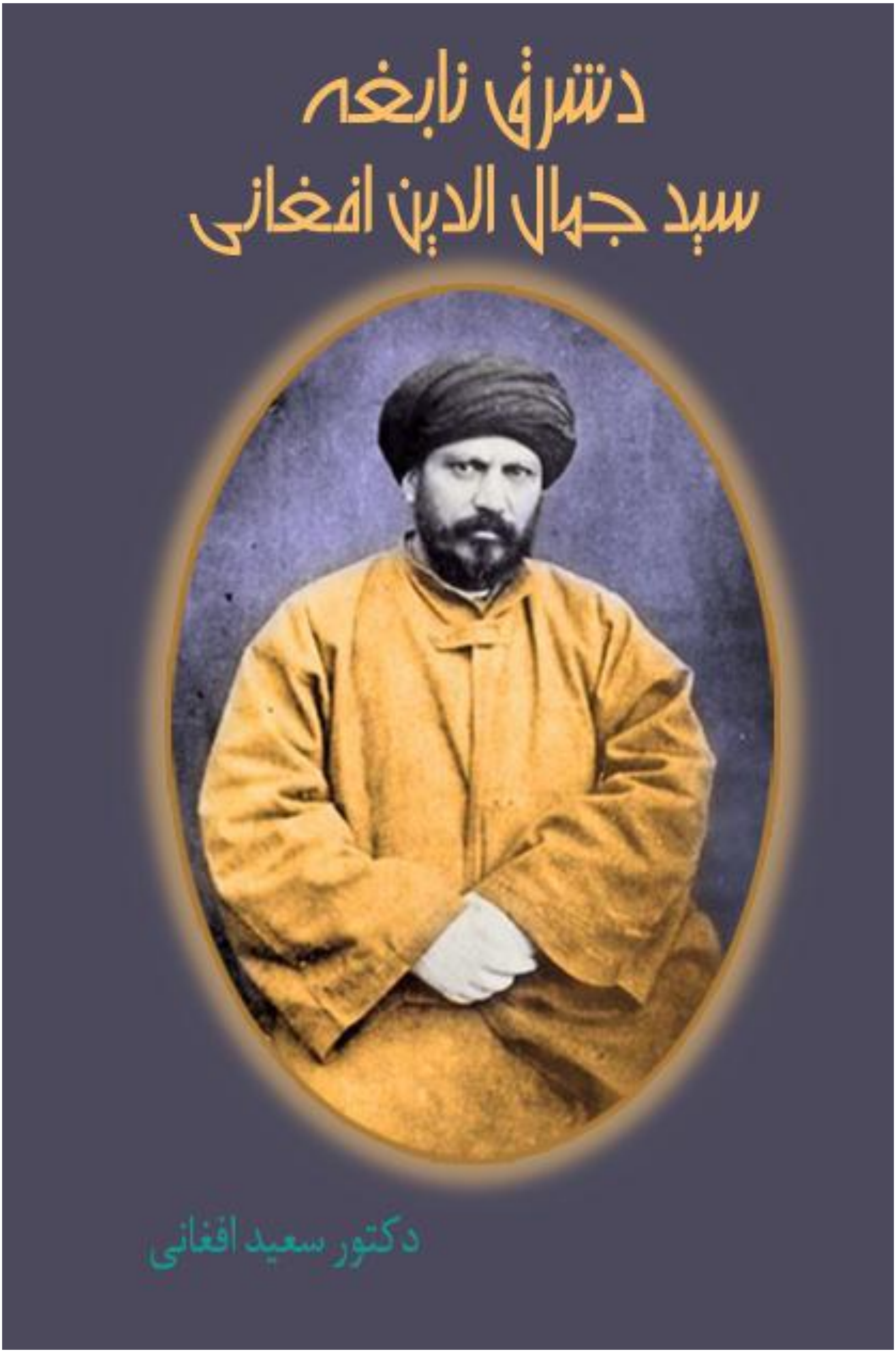

(c) ketabton.com: The Digital Library

38

په مصر کې د افغانستان سفارت فرهنګي څانګه

(c) ketabton.com: The Digital Library

په قاهرې کې د أفغانستان سفارت له خوا چاپ شوي کتابونه

1393–1396 - 2014–2017

1- سيد جمال الدين افغاني او د افغانستان نوميالي
2-أثر الإسلام فى العلوم و الفنون
3- دژ الموت
4- تعصب ويرانگر تمدن ها
5- نظرة عابرة إلى لغة البشتو
6- عربى عاميانه در حوالى بلخ (نخستين تحقيق)
7- العلاقات الأفغانية المصرية فى مرآة الوثائق و الصور
8- تاثير اسلام بر فلسفه و هنر
9- راز و نياز(المناجاة)
10- ملك شعراء أفغانستان؛ قارى عبد الله خان
11- صرخة عبر القرون و سبع قصص أخرى
12- الرد على الدهريين
13- كابل در پرده هاى تاريخ
14- بررسى فرايند نوستالژى در شعر استاد خليلى
15- لندى
16- آرامگاه بابر
17- ماهية المنظمات الدولية غير الحكومية
18- العلامة صلاح الدين السلجوقى (آراء و أفكار)
19- خوشنويسان
20- أفغانستان بين قرنين
21- سيد جمال الدين افغانى و نخبگان افغانستان
22- استراتيجيات المنظمات الدولية
23- افغانستان و اللغة العربية عبر العصور
24- د دين څو ستورى
25- د ادب څو ستورى
26- تنديسى بر چكاد آزادى
27- افراط در دين و زندگى
28- دور المنظمات فى حماية حقوق الإنسان
29- پښتو څنګه وروزو ؟
30- عديم شغنانى
31- ابن بطوطة فى افغانستان
32- الفقهاء اللمغانيون فى بغداد
33-علامه سلجوقى نويسندهء مقتدر و عاليمقام
34- المياه الافتراضية
35- العوامل المؤثرة فى عملية صنع القرارات
36- عاهلان و شعبان
37- گازرگاه مدفن پير هرات

(c) ketabton.com: The Digital Library

38- د شرق نابغه
39- حکایات و روایات
40- در مورد رساله‌ء نیچریه
41- سیرة النبی صلی الله علیه وسلم
42- تجلی الله فی الآفاق والأنفس
43- د اپین واټ
44- محمود طرزی رائد الصحافة الأفغانیة
45- دوازده جستار
46- د افغانستان د خلکو دجهاد ادبیات
47- کتابشناسی محمود طرزی
48- یادی از شهید مولانا عبید الله صافی
49- نقش محمود طرزی
50- آیین اختلاف در اسلام
51- دیباچه ها
52- خاورمیانه بعد از بهار عربی
53- متن اصلی رساله‌ء« نیچریه»
54- مولانا منصور انصاری
55- افکار شاعر
56 - احوال و آثار استاد عبد الحی حبیبی
57- یادداشت ها در تاریخ صنایع افغانستان
58- دوی تلپاتی خیری
59 – شاعر أفغانستان المعاصر ؛ الأستاذ خلیل الله خلیلی
60 – حقوق اساسی ، اداری و بین المللی در اسلام
61- از بلخ تا قونیه
62- افغانستان په نولسمې پېړۍ کې
63- افغان، افغانستان او اقبال
64- کلتور پوهنه
65- ترجمه‌ء معانی و تفسیرسوره‌ء کهف
66- السلاطین الغزنویون
67- معاهدة المودة و الصداقة
68- نیچریه د سید جمال الدین افغانی لومړنی چاپ شوی رساله
69- تجدید الفکر الدینی بین جمال الدین و إقبال
70- سده‌ء سید در روزنه‌ء سراج الأخبار
71- جاده‌ء افیون
72- پنج خطابه
73- آواز
74- حقوق زن در اسلام و غرب
75- رد المسح علی الجوربین .
76- مقالات الندوة العلمیة (مصریة فی بلاد الأفغان)
77- عبقریان او نوری قصی

(c) ketabton.com: The Digital Library

78- کابلیان و کابلستان
79- منتخب شعرونه
80- خاطرات ظفر حسن ایبک
81- فرمانروایان افغانستان
82- وقایع مهم افغانستان
83- شفیق له امامت نه تر صدارته
84- شفیق از ولادت تا شهادت
85- محمد موسی شفیق کتابات ، حوارات و خطابات
86- کویت؛ کشور کوچک با امکانات بزرگ
87- په پښتو ادب کې نوی شعر
88- محمد صلی الله علیه وسلم لوی پیغمبر
89- بگرام
90- بیدارگر عصر
91- نیچریه
92- دپروفیسور خدمتګار د چاپي آثارو لنډه پیژندنه
93- تأثیر فکر الأفغانی فی فلسفة إقبال
94- موسم هجرت سوی شمال
95- از قاهره به کابل
96- سرحد او افغانستان
97- گزیده هایی از سروده های جمشید شعله
98- روسي ادبي ستوري
99- رشوت
100- الإنجازات الثقافية
101- دیباچه های دیگر
102- د کرکې او کینې دیانت
103- نفی خشونت در فرهنگ اسلامی
104- مولانا منصور انصاری
105- دراسة موجزة عن العالم الدکتو رمحمد عمارة
106- حقوق بشر در شریعت اسلامی
107- اکبر نامه
108- الطرق الصوفية فی أفغانستان
109- التحول الديموقراطی و المشارکة السياسية للمرأة
110- نه به تعصب
111- تعصب د تمدنونو ورانوکی
112- السياسة الخارجية الأفغانية تجاه العالم العربی
113- د عربې نړۍ په وړاندې د افغانستان بهرنی سیاست
114- سیاست خارجی افغانستان در قبال جهان عرب

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

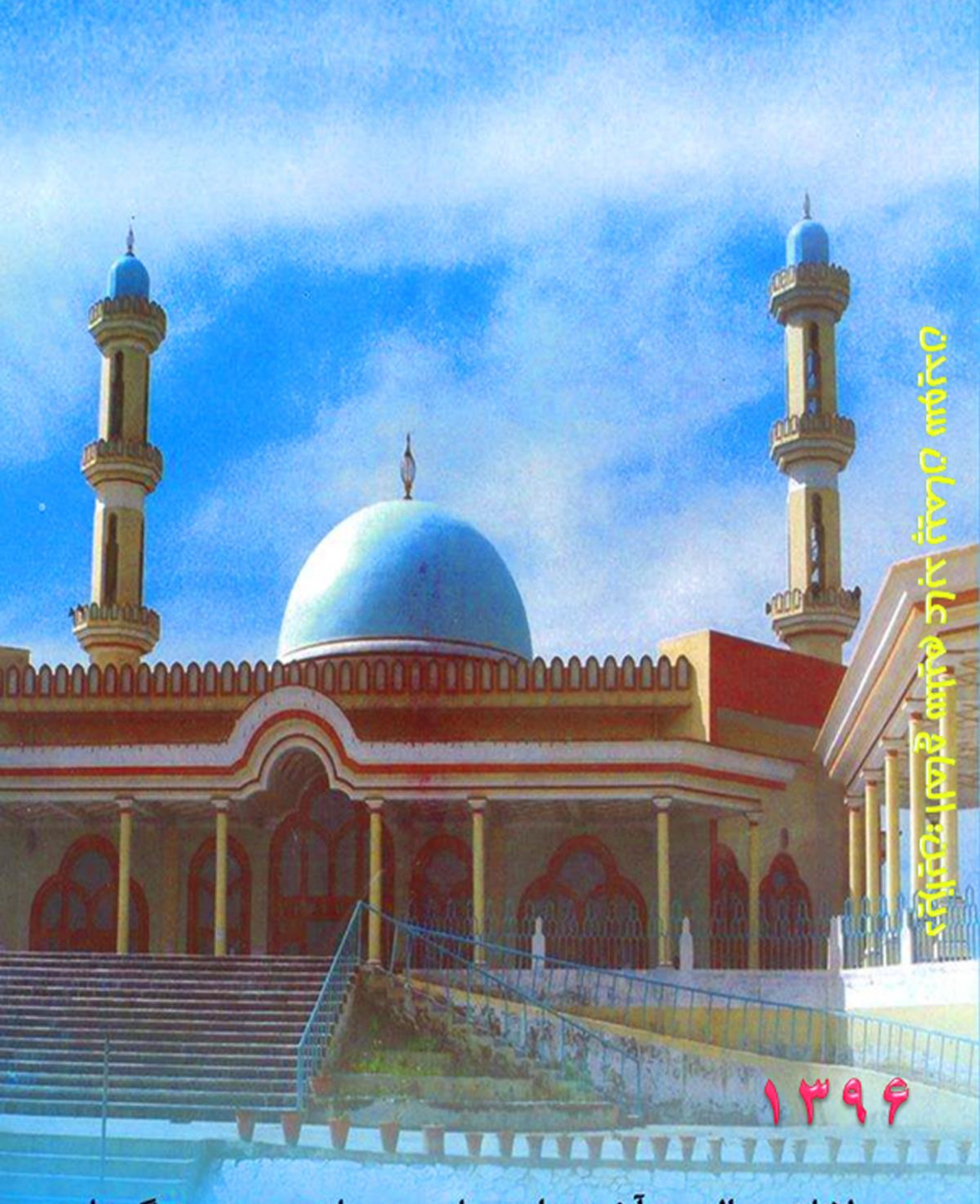

د مولانا نجم الدين آخند زاده جامع جومات - هډه ، ننگرهار

www.masjed.se

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library